Kongresszusi szám

XXX. évfolyam 34. sz. Budapest, 1935. augusztus 30

ZSIDÓ SZEMLE

POLITIKAI HETILAP Ára 40 fillér.

Telefon: 36-5-90. Postatakarékpénztári csekksz: 27916. Szerkesztette 1935 június 17-ig: Dr. SCHÖNFELD JÓZSEF Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, VII., RÁKÓCZI UT 76.

ORSZ. SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR

A zsidó nép jelene és jövője a cionista világkongresszuson

Sokolov, Ben Gurion, Brodetzky, Ruppin és Ussischkin hatalmas beszédei

Luzern, 1935 aug. 20, este.

Bár csak este 8 órára hirdették a kongresszus megnyitását, már a reggeli óráktól kezdve élénk élet folyt a *Kongresshaus* gyönyörű épületében. Delegátusok, látogatók, érdeklődők csapatai üdvözölték egymást, vagy siettek örömmel egymás felé. Már délután 6 óra felé dr. *Ullmann*, a kongresszus elővigyázatos technikai vezetője bezáratja a *Kongresshaus* kapuit, hogy nyugodtan tehesse meg a végleges intézkedéseket. Nyolc órakor még csak a rövid nadrágba és kék chalucingbe öltözött rendezők vannak a hatalmas gyűlésteremben. Megkapó benyomást tesz az óriási emelvény hátterében *Herzl* legalább három méter magas képe. Az emelvény előterében kékfehér szónoki tribün, mikrofonnal, amely a több mint kétezer személyt befogadó terem minden részébe és azonkívül a Városi Színházba közvetíti a szónokok beszédeit. Óriási transzparensek égnek, a filmfelvételek számára külön fényszórók tömege áll rendelkezésre.

8 óra 15 perckor megnyitják a terem összes bejáratait. Tömött sorokban özönlik a delegátusok és vendégek tömege. Az ujságírói asztalok megteltek és mindenki munkához lát. Közel 300 ujságíró dolgozik itt, az öt világrész minden tájáról.

8 óra 30 perc. A terem teljesen megtelt. Európai és amerikai, néger és északi, jemenita és bucharai, kaftános, szmokingos, rövidnadrágos és khaki-inges zsidók, ifjak és öregek, nők és férfiak, munkások és gyárosok, rabbik, kereskedők, politikusok, kőművesek és orvosok hatalmas tömege, a világ minden sarka, a világ minden országa a teremben van. *A zsidó nép lelke lüktet e falak között.*

Már közel 9 óra van, de az embersokaság még egyre jön. Senki sem türelmetlen, mindenkit lenyügöz a látvány nagyszerűsége. A filmoperatőrök lázasan dolgoznak.

9 óra. Dr. Franz *Kahn*, a kongresszusi iroda vezetője a hagyományos fakalapáccsal hármat koppant. *Nachum Sokolow*-val az élén bevonul az *Executive*. Sokolov frakkban, a többiek smokingban, Ben Gurion és Kaplan fekete ruhában. A terem felállva tapssal üdvözli őket. Az első sorban állnak: *Shertok, Ruppin, Sokolow, a svájci angol követ, Ben Gurion, Brodetzky, Grünbaum, Berl Locker, Kaplan, Lipsky, dr. Heszter, dr. Werner* szenátor. Mögöttük a második sorban állnak: *Ussischkin, Leib Jaffe, Hantke, dr. Goldstein, James Macdonald* és az Actions Komitée tagjai.

A tapsvihar elültével feszült csendben Sokolow nyitotta meg a kongresszust héber beszéddel, amelyet a *Zsidó Szemle* mult számában közöltünk.

Az üdvözlések.

Ezután az üdvözlések sora következett. A svájci kormány megbízottján, az angol gyarmatügyi miniszteren, a népszövetségi német menekültügyi bizottság elnökén kívül még a következők üdvözölték a kongresszust: *Erlanger* városi tanácsos, a svájci zsidó hitközségek és a luzerni hitközség nevében, dr. *Marcus Cohn* héberül a svájci cionista szervezet nevében, azonkívül felolvasták *Lloyd George*, az angol *parlamenti Pro Palesztina Bizottság*, Rav *Kuk* palesztinai főrabbi, *M. Dizengoff*, Tel-Aviv polgármestere, a *Vaad Leumi, Tel-Aviv, Haifa* városok, a *Makkabi Világszövetség*, a *Wizo*, a *Har-Cion* zsidó hajó stb. üdvözlő táviratait.

Sokolov előadása a zsidó nép helyzetéről

Az üdvözlések után tartotta meg *Sokolow* nagy előadását „*A zsidó nép helyzete és a cionizmus*" címen.

Beszédének bevezetésében a zsidóság galut-tragédiájának jellemzéséül az európai zsidóság két jelentékeny részének: a német- és lengyelországi zsidóságnak példájára mutatott rá. Hangsúlyozta, hogy a cionizmus távol áll attól, hogy bármely állam belügyeibe avatkozzék, ahhoz azonban joga van, hogy a zsidóság megtámadott becsületét védelmébe vegye.

A németországi antiszemita mozgalmakkal kapcsolatos történelmi visszapillantás eredményeképpen rámutatott Sokolow arra, hogy *mennyivel élesebbek az antiszemitizmus formái ma, mint a multban.* Az antiszemita mozgalmaknak ma megvan a lehetősége arra, hogy mindent megtegyen, amire törekszik. Egy politikai irányzatot látunk magunk előtt, amely abban csúcsosodik ki, hogy minden különösebb ok nélkül, csupán a faji hovátartozás alapján az emberek ezreit zárja el a becsületes gazdasági és szelle-

A M. KIR. KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL KÖNYVTÁRA

mi érvényesülés lehetőségétől. A kísérlet, hogy a zsidóságot új gettóba zárják, történelmi lehetetlenség. A középkorból évszázadok óta kinőttünk és egy felnőtt sem kényszerítheti bele lábait hajdani gyermekcipőibe. Álláspontunk a németországi eseményekkel szemben a következő: *kizárólag a saját erkölcsi erőnkre vagyunk utalva és az ellenünk vezetett harcból csak munka- és elvhűség árán kerülhetünk ki sértetlenül.* A jogegyenlőség elvének épnek kell maradnia, mert ha az emancipáció eszméje vereséget szenved, úgy ez létkérdés nemcsak a németországi zsidóság, hanem az egész zsidó diaszpora számára.

A mi programunk tehát: Erec Izrael és a jogegyenlőség megőrzése a diaszporában.

A cionizmus nem lehet ellentéte a jogegyenlőségnek, de nem is pótolhatja ezt. Egy jogfosztott gettózsidóság csupán gettót fog tudni majd építeni is. És minthogy zsidó diaszpora mindig lesz, a cionizmusnak alapvető kötelessége az egész zsidó nép sorsával törődni.

A cionizmus nem jelentheti a zsidóságnak Palesztinába való kiűzetését, hanem egy szabad és egyenjogú népnek önkéntes visszatérését Erec Izraelbe.

A cionizmus tehát, amely új, tág lehetőségeket teremt a zsidó kivándorlás számára, a legméltóbb konstruktív válasz az antiszemita szervezkedésre, egyben pedig a zsidó történelem új, nagy korszakát készíti elő.

Ezután rátért Sokolow *a lengyelországi zsidóság helyzetére.* Beszélt a zsidó munkanélküliek nyomoráról, a régi kézművesosztály, valamint az iparos- és kereskedő középosztály hanyatlásáról. Annál csodálatraméltóbb tehát a lengyelországi zsidóság áldozatkészsége nem csupán hitközségével és nyomorgó testvéreivel, hanem különösen a Zsidó Nemzeti Alappal (KKL) szemben. A Palesztinába való kivándorlást sokan egyetlen lehetőségnek tekintik, lengyel zsidók egyébről sem beszélnek, csak certifikátokról. Hozzájárul ehhez még az is, hogy az Erec Izraelben dolgozó kivándorolt zsidók lengyelországi rokonaikat anyagilag támogatják. A lengyelországi zsidó családok tízezrei élnek ma már lélekben Palesztinában.

A jogegyenlőség ugyan — mondotta — elméletben alkotmányszerűen fennáll, ugyanakkor azonban *a nyomorúsággal együtt az antiszemitizmus is egyre növekszik.* Meg kell tehát lengyelországi testvéreinket a pusztulástól mentenünk, nem szabad tűrnünk, hogy a hatalmas és kitűnő lengyel zsidóságot a fokozatos elszegényedés, a rossz táplálkozás és a különböző betegségek lassú kihalásra ítélték. A cionizmus megteszi kötelességét és oroszlánrészét vállalja a lengyelországi zsidóság megsegítésének. *Ezt a segitséget azonban még szélesebb alapokra kell helyeznünk és ebben az egész világ zsidó szervezetein kívül magának a lengyel államnak is részt kell vennie.*

Ezután Sokolow röviden foglalkozott a többi országokban élő zsidóság helyzetével, amely többé-kevésbé mindenütt roszszabbodott.

Zárószavaiban az elmondottak alapján annak a meggyőződésének adott kifejezést, hogy

a zsidó nép nyomora csak a cionizmus útján enyhíthető.

Csak egy nép hatalmas átütőereje, amely a látszólag lehetetlennek megvalósításából merít új bátorságot, vihet győzelemre egy nagy eszmét. Ehhez azonban szoros összefogás és a nemzeti ideálba való tökéletes beleélés szükséges, amit egyedül a cionizmus képes ébrentartani. *A kérdésre, vajjon a cionizmus valóban a zsidókérdés megoldása-e, igennel kell felelnünk.* Az a zsidó, aki cionista, aki tehát belső erkölcsi szabadságának tudatában van, nem fogja tűrni, hogy bilincsbe verjék.

A kongresszus percekig tartó ovációval ünnepelte Sokolowot beszéde után.

A kongresszusi bíróság jelentése.

Másnap, 21-én, szerdán délelőtt *Gronemann,* a kongresszusi bíróság jelentését terjesztette be. E jelentés végleges megállapítása szerint 1,216.030 a sékelmegváltók száma, szemben az előbbi 893.291-el. A 38 választási körzet közül 24-ben volt választás és ezekben 632.446 érvényes szavazatot adtak le. (A választásra jogosultak 67 százaléka szavazott). A többi tizennégy országban nem folytak le választások, vagy mert csak egy listát nyujtottak be, vagy mert a pártok megegyezésre léptek. 466 delegátusnak a mandátumát fogadták el.

Ben Gurion: „Célunk egy millió zsidó családot telepiteni Palesztinába"

Ezek után hangzott el *Ben Gurion* munkáspárti Executive-tag referátuma: *„A cionizmus megvalósításának problémái"* címen.

A zsidó nép történetének eme, talán legtragikusabb korszakában — mondotta — a cionista mozgalomnak három feladata van:

az építő munka lehető legnagyobb kiterjesztése és tempójának gyorsítása, a zsidó nép maximális politikai erejének Palesztina felé való mozgósítása, az egész zsidó nép egyesítése a cionista mozgalom keretében.

A világ oly válságot él át, amilyenben a francia forradalom óta része nem volt. A gazdasági és politikai válsághoz súlyos erkölcsi válság is járul. A cionizmus nemcsak a megváltás *hitére* épít, hanem három olyan eszközt is teremtett, amelyek a megvalósulást siettetik. Ezek az eszközök:

nemzeti szervezkedés és fegyelem, politikai tevékenység és a közvélemény felvilágosítása, ereci építő munka bevándorlás és telepítés által.

Az elnyomás régebbi korszakaiban a megváltás gondolata álom volt csupán, ma azonban reális reménység. A szervezett cionista mozgalom az elnyomott zsidóságnak egyetlen reményét nyujtja a palesztinai nemzeti otthonban. A mai zsidó nemzet célja csak egy lehet:

egymillió zsidó család letelepítése Palesztinában.

Ezeknek egyharmada földmíves legyen. A bevándorlók többsége ipari munkásból álljon, míg a szabadfoglalkozást űzők számát csökkenteni kell. A cionizmus a mai felfogás szerint nem jelentheti csak a zsidó nép egyrészének a megváltását, hanem *az egész zsidókérdés* megoldását kell magábanfoglalnia.

Ezután rátért a *Szovjetoroszországban élő zsidók szomorú sorsára,* fájlalta, hogy az orosz zsidók nem vehetnek részt a palesztinai építőmunkában. Magára az építőmunkára is hátrányos, hogy az orosz zsidók, akik ennek az alapjait lerakták, a megvalósítás korszakában el vannak szakítva Erec Izraeltől. Remélhetőleg azonban nincs messze az idő, amikor az orosz zsidó többé testvéreikkel együtt ismét dolgozhat Palesztináért.

Beszéde további részében *a mandatá-*

Restaurante Tauber
Abbázia egyetlen orth. koser vendéglője
Szobák minden komforttal teljes penzióval **olcsó árban**
— Prospektust küldünk. —
Telefon: Abbázia 376

rius hatalommal való békés együttműködés fontosságát emelte ki, ami sikerült is az Executivenak, de mindamellett hangsúlyozta, hogy a palesztinai kormány megfosztotta sok esetben a zsidóságot a bevándorlás és munka lehetőségeitől azáltal, hogy mesterséges gátakat emelt a bevándorlás elé. Mindezt pedig éppen ezekben, a zsidóságra nézve legsúlyosabb időkben.

Ami az ország biztonságát illeti — folytatta —, nincs komoly ok a panaszra, ha csak az nem, hogy nem vonnak be elég zsidót rendőri és katonai szolgálatra. Ezután a Jewish Agency cionista és nemcionista részének egymáshoz való viszonyára tért át. Igaz, hogy a nemcionisták veszélyes politikai időpontokban teljes erejükkel támogatták a cionistákat, ezzel szemben nem vettek megfelelő részt a szervezési és a kolonizációs munkában. Jelezte, hogy a cionista kongresszus valószínűleg nem fogja megszavazni a nemcionistákkal való együttműködést az eddigi alapon, hogy t. i. a két párt egyenlő számban (fifty—fifty) legyen képviselve a Jewish Agencyben.

Végül a *tengernek* Palesztina fejlődésében való jelentőségével foglalkozott. Palesztina nemcsak a Földközi-tenger mentén terül el, hanem a Vörös-tenger partjának egy részét is érinti. Ez tehát igen nagy politikai és kereskedelmi jelentőségű az országra nézve,

mert a jövőben Ázsia és Európa között Palesztina lesz a legfőbb összekötő kapocs.

Ben Gurion referátumát ezekkel a szavakkal fejezte be: Két nagy történelmi erő segit minket az építőmunka nehézségeinek leküzdésében: *a zsidó szenvedés és a zsidó tömegekben lobogó chaluci szellem!*

„A Törvényhozó Tanács nem szolgálná Palesztina érdekeit"

Ugyanaznap délután számolt be Prof. *Brodetzky* az Executive *politikai munkájáról* az utolsó két évben.

A Palesztina-építés műve — mondotta beszéde elején — túljutott a kísérletezés fokán. Ma már az angol közvélemény is világosan látja a kapcsolatot a világzsidóság tarthatatlan helyzete és a Nemzeti Otthon felépítésének szükségessége között.

A legelső feladat, amelynek a megoldása az Executivere hárult, *a bevándorlók számának emelése* volt. Ez, hála a Főkormányzó és a bevándorlási osztály vezetője megértő magatartásának, nagymértékben sikerült. A siker azonban még nem teljes. A munkáshiány káros befolyással van az ország fejlődésére. A szíriai és más szomszédos országokból történő *teljesen jogtalan* arab bevándorlás zsidók elől veszi el a talajt. Igazságtalan az is, hogy a kormány *zsidó intézmények* felvevőképessége alapján határozza meg a certifikátok számát, amikor magának a kormánynak is több zsidót kellene foglalkoztatnia.

Sokkal szomorúbb a helyzet a *földszerzés* terén. A hatóságok nehézségeket gördítenek a zsidó földvásárlás elé. A birtokunkban lévő föld csak negyed részben felel meg a zsidó lakosság arányszámának az összlakossághoz viszonyítva. Ennek azonban nem utolsó sorban oka a zsidó nép közönye a KKL-munkával szemben. A *Hule-koncesszió* elnyerése javított ezen az állapoton, de Nyugat-palesztinában és Transjordániában hatalmas területek várnak még zsidó megművelésre.

Égetően fontos a *palesztinai export* növelése és ennek a kormány által való támogatása.

Lehetetlen, hogy Palesztina továbbra is „nyitott kapu" legyen minden idegen áru számára

és ne legyen meg a joga, hogy belső piacait megvédje és más országokkal gazdasági szerződéseket kössön. A mandátum ama rendelkezéseit, amelyek ezt nem engedik meg, meg kell változtatni.

Brodetzky professzor ezután a *Törvényhozó Tanács* ügyével foglalkozott. Ennek a keresztülvitele a legközelebbi jövőben bekövetkezhet. Az Executive magatartása ebben a kérdésben határozott és világos. Semmiképpen sem fogunk benne résztvenni. Nem oly egykönnyen tudtuk magunkat elhatározni erre a lépésre, mert a legutolsó években sikerült a Főkormányzóval és a *Colonial Office* (Gyarmatügyi Hivatal) vezető egyéniségeivel egy sokkal tágabbkörű együttműködést és megértést teremteni, mint bármikor. De tudatában vagyunk annak, hogy

a Törvényhozó Tanács egyáltalában nem fogja szolgálni Palesztina érdekeit,

az arabok pedig arra fogják felhasználni, hogy általa a Balfour deklarációban és a mandátumban biztosított jogainkat, amennyire lehet, érvénytelenítsék. A zsidók hajlandók a kormánnyal és az arabokal együtt dolgozni az ország fejlődésén és örömmel vennők, ha a demokratikus önkormányzásnak is adódna valamilyen lehetősége.

De nem nevezhető demonstrációnak az, ha egy ellenséges többséget kényszerítenek ránk és veszélyeztetik a Zsidó Nemzeti Otthont, jövendő reménységünk egyetlen zálogát.

A Nagybritanniával való kapcsolat — folytatta — alapja a cionista politikának. Ez azonban nem jelenti azt, hogy mindenkor el kell fogadni a mandatárius hatalomtól diktált irányvonalat, az angol nép nem azt várja tőlünk, hogy szerényen meghódoljunk, hanem tisztelni és csodálni is tudja a határozott és tántoríthatatlan állásfoglalásunkat.

Az *új revizionista világszervezettel* kapcsolatban kijelentette, hogy nem elég a szervezetből való kilépésük fölött sajnálkozni, hanem lépéseket kell tenni, hogy politikai károkat ne okozhassanak. Ilyen pozitív lépés maga ez a kongresszus, amelynél nagyobbat a cionista történelem nem tud felmutatni. A második lépés a Cionista Világszervezet további kiépítése és megerősítése legyen. *A XX. kongresszus 2 millió székeltulajdonosnak legyen a parlamentje* és akkor új korszakot fog bevezetni a zsidó életbe.

Ezek után történt a kongresszus elnökségének megválasztása, élén *Weizman*-nal, amiről már a mult számunkban hírt adtunk.

Ugyanekkor mondotta el Eliezer *Kaplan* nagyvonalú és tartalmas referátumát Palesztina gazdasági, pénzügyi és bevándorlási kérdéseiről. Erre legközelebbi számunkban fogunk visszatérni.

A kongresszus gyászülése.

Szerdán este folyt le a kongresszusok régi hagyományaihoz híven az elhunyt cionista kiválóságok emlékének szánt *gyászülés*. A pódiumon két hatalmas

PALESZTINÁBA
minden hét szerdáján Triestből
GERUSALEMME és GALILEA
12.250 tonnás gyorshajókkal és minden második pénteken a
PALESTINA
ugyancsak 12.250 tonnás gyorshajóval.
Hetenkénti járatok Triesből és Genovából Alexandrián át Haifába
AUSONIA és ESPERIA
luxushajókkal.
Felvilágositással szolgálnak a társaság budapesti irodái
VII, Thököly út 2. és IV, Váci ucca 4.

gyertyatartó állt, a teremben ünnepi csönd uralkodott. *Sokolow* emelkedett szólásra és klasszikus zengzetű héberséggel búcsúzott el az elmult két év nagy halottaitól: Leo *Motzkin*-tól, a felejthetetlen kongresszuselnöktől, a nemzeti eszme önfeláldozó harcosától, halhatatlan nagy költőnktől: Chaim Nachman *Bialik*-tól, Semarjahu *Lewin*-től, a zsidó tömegek öntudatra ébresztőjétől, Victor *Jacobsohn*-tól, a kiváló zsidó diplomatától, J. *Kremenetzky*-től, Herzl barátjától, végül a jisuv atyjától: báró *Rotschild* Edmondtól. Utána dr. *Horlitz* emlékezett meg a cionista mozgalom többi nagy halottairól és *megkapó szavakban adott kifejezést annak a nagy veszteségnek, amely dr. Schönfeld József halálával a magyarországi cionista mozgalmat érte.*

Ruppin a kolonizáció 25 évéről

A csütörtöki, augusztus 22-iki ülés egyik kiemelkedő eseménye dr. *Ruppin* előadása volt, aki *„A palesztinai mezőgazdasági kolonizáció 25 éve"* címen foglalta össze évtizedes tapasztalatait.

Beszélt a háború előtti állapotokról, amikor a mezőgazdasági telepesek a legkülönbözőbb akadályokkal küzdöttek, míg a háború után modern metódusokkal egyre nagyobb eredményeket értek el. Dr. Ruppin szembehelyezkedett a vegyes gazdálkodást támadó kritikával, mely szerint az kisebb hasznot hajt a narancsültetvénynél és védelmébe vette a kvucát, mint célszerű és szükséges települési formát. A kvuca helyzete csak úgy, mint az egyéni településeké, az utóbbi 10—15 esztendőben jelentékenyen megjavult. Mezőgazdasági szempontból a jisuv gazdasági termelésének legfőbb ágai: a narancs- és gyapottermelés. *Ruppin* dr. *a zsidó narancstermelés évi hozadékát 1,000.000 fontra, a nettóhozadékot pedig — beleértve a telepesek fogyasztását is — 500.000 fontra becsüli.* A 250.000 dunam narancsültetvényből 150.000 dunam van zsidó kézen. A legutóbbi idényben 7 -s félmillió láda narancsot exportáltak, ez a mennyiség pedig 1940-ig remélhetőleg 20 millió ládára növekszik, amely mennyiség nagyobbik része zsidó ültetvények termése.

Dr. Ruppin szerint az egyes foglalkozási ágak ideális viszonyát a palesztinai zsidóságon belül a következőképpen határozhatjuk meg: egyharmadrész mezőgazdasági munkás, egyharmadrész ipari és építőmunkás, egyharmadrész pedig a kereskedelmi és szabadfoglalkozású. 1931-ben a zsidók a mezőgazdaságban 15 százalékos arányban voltak képviselve, ma ez az arányszám még kisebb. Tehát, hogy az egészséges fejlődés biztosítható legyen, szükséges, hogy a palesztinai élet gazdasági hierarchiájának mezőgazdasági alapjait minél inkább szélesítsük.

A „földnélküli" arabok legendájával kapcsolatban, akikről Sir John Hope *Simpson* ismeretes jelentésében szó volt, előadta dr. Ruppin, hogy egy gondos vizsgálat eredményeképpen a háború óta mindössze 500 arab hagyott fel a zsidó földvásárlások miatt mezőgazdasági foglalkozásával, a KKL azonban ezeket is kártalanította; emellett pedig nagyrészük más foglalkozási ágakban sokkal eredményesebben helyezhedett el.

A továbbiakban tájékoztatott dr. Ruppin Palesztina hatalmas ipari fejlődéséről az utóbbi 10 esztendőben. *A zsidó lakosságnak több mint egynegyedrésze az iparban helyezkedett el.* Erélyes védelmet követel dr. Ruppin a palesztinai vállalkozó tőke számára a külföldi dumping ellen. Fontosnak tartja további ipari hitelek folyósítását, különösen német települők számára, akiknek e téren nagy tapasztalataik vannak.

Dr. Ruppin ezután ismét felvetette régebbi indítványát egy *Holding Company* alapítására vonatkozólag, amely központi pénzügyi szerve lenne minden gazdasági vállalkozásnak és feladata lenne a legfontosabb beruházási eszközök megteremtése. Beszélt még a németországi zsidók bevándorlásáról. Két és fél év alatt *közel 25.000 német zsidó települt le, akik 5 millió fontra rúgó tőkéjükön kívül értékes szakismereteiket — különösen ipari téren — is magukkal hozták.* A Központi Iroda *Weizmann* vezetése alatt 1933 októberében kezdte meg munkáját, melynek tevékenységéről külön fognak beszámolni.

Befejezésül elismerte dr. Ruppin mindazt, amit a palesztinai kormány mandatárius kötelezettségéhez híven az ország gazdasági fejlődésének érdekében tett, egyidejűleg hangsúlyozta azonban, hogy a kormánynak e téren még sok tennivalója van, nevezetesen az *útépítés, vízellátás és az egészségügyi viszonyok megjavítása terén.* Végül biztosította az egybegyűlteket, hogy a Cionista Szervezetben végzett 27 éves munkája után is *ugyanaz a változatlan optimizmus tölti el, mint kezdetben. Herzl úgynevezett illúziója erősebb valóságnak bizonyult, mint az úgynevezett gyakorlati szellemek számításai és kritikája!*

Miss Sold a német ifjúsági alijáról.

Ruppin referátuma után következett Miss *Sold* beszámolója a német ifjúsági alijáról. Minthogy Miss *Sold*, az Executive volt tagja, *éppen ezen a napon ünnepli 75-ik születésnapját*, a kongresszus elnöksége rózsákkal díszítette fel tiszteletére a szónoki emelvényt és *dr. Weizmann az Executive és a kongresszus nevében a legmelegebb szerencsekívánatokat tolmácsolta előtte.*

Miss *Sold*, miután néhány szóval megköszönte az ünneplést, megtartotta beszámolóját a német ifjúsági alijáról. — Részletesen ismertette ennek a mozgalomnak szervezetét. A kivándorlás központja Berlin, a bevándorlásé Jeruzsálem és van Berlinben egy munkásszervezet, melyben résztvesznek a már évek óta Palesztinában működő Ben Semen, a berlini Ahawa vezetői és végül az úgynevezett *„Zsidó Ifjúsági Segítőegyesület"*. Az ifjúsági mozgalom szervezőbizottsága vezeti a németországi gyermekek kiválogatását és a kivándorlásra való előkészítésüket. Azoknak a gyűjtéseknek eredményéből, melyeket Európában, Délafrikában és az Egyesült Államokban indítottak és amelyek 1935 májusáig 53.000 fontot tettek ki, *713 fiatal zsidót vittek ki Palesztinába.* Ezek egyrésze Ben Semen-ben, néhányan az Ahawa-ban helyezkedtek el és főleg földműveléssel foglalkoznak. Ezután ismertette a német zsidó ifjúság nevelését a kvucákban és azt a gyöngédséget, amelylyel ezeket a gyermekeket, kik igen gyakran a zsidóság és az ország minden ismerete nélkül kerülnek ki, nevelik az új életre. Végül közölte, hogy a legközelebbi hetekben Amsterdamban értekezletet tartanak. Ennek célja lesz *ezt az új formáját az ifjúsági alijának általános mozgalommá kibővíteni.*

A nagy tetszéssel fogadott előadás után *Weizmann* elnök bejelentette, hogy egy délpalesztinai települést Miss *Sold* nevéről akarnak elnevezni. A bejelentés után, amelyet a kongresszus egyhangúlag magáévá tett, az ülés fél 2-kor véget ért.

Penzió Stern Abbazia
egyedüli orth. kóser ház.
Meleg és hideg folyóviz
Közel a strandhoz
Elismerten jó konyha
Előnyös árak.
PROSPEKTUST KIVÁNATRA KÜLD

Dr. Lázár:
Palesztina könyve
P 4.80
Kapható: Gondos Sándor modern zsidó könyvkereskedésében, Andrássy-út 67.
Megrendelhető telefonon is 284-89

Ussischkin előadása

Délután hangzott el *Ussischkin* előadása a *Keren Kayemeth munkájáról és problémáiról.* Mikor szólásra emelkedett, a képviselők fölemelkedtek üléseikről és tapsorkánnal üdvözölték.

Bár a KKL bevételei — jelenti ki Ussischkin — *a legutolsó két évben 50 százalékkal emelkedtek, mégsem vagyok optimista.* A legsúlyosabb gondot jelenti mindnyájunk számára, hogy *mialatt a zsidó lakosság 11—12 százalékkal emelkedett, a zsidó föld csak 1 és fél százalékos emelkedést tud felmutatni.* Ez annál is veszedelmesebb, *mert amilyen mértékben Palesztina fölépítése előrehalad, ugyanolyan mértékben csökken a hajlandóság a földeladásra. Hibás elsősorban az angol közvélemény,* amely ahelyett, hogy a mandátum értelmében megkönnyítené a földvásárlást a zsidók számára, megnehezíti, *másodsorban az Executive,* amely tudott tiltakozni a bevándorlás korlátozása ellen — joggal persze —, *de nem emelt szót a palesztinai hatóságok földpolitikája ellen.* Végül igen éles hangon kelt ki a zsidó lakosság ama igen csekély számú, de annál ártalmasabb rétege ellen, amely a Szentföld talaját spekulációra használja föl. *A Nemzeti Otthon hazaárulói ezek.*

Végül ismertette a KKL világkonferencia eredményeit, amelyekről már mult számunkban említést tettünk.

Ussischkin után Leib *Jafe,* a Keren Hajeszod elnöke beható módon fejtegette a nemzeti tőke és a KH–munka jelentőségét és legfőbb problémáit.

Öt napon keresztül folyt a kongresszus általános vitája

Csütörtökön, augusztus 22-én éjjel kezdődött meg *az általános vita* és csak kedden, 27-én ért véget. Az összes pártok — kivéve a Mizrachit — felvonultatták szónokaikat és kihasználták minden percet véleményük elmondására, bár a pártok közötti ellentét ritkán volt olyan gyönge, mint ezen a kongresszuson és alig kétszer–háromszor kellett ezalatt az öt nap alatt az elnöknek erősebb rendszabályokhoz nyúlnia, hogy rendet teremtsen.

A vita egyik legfőbb pontja természetesen a lelépő *Executive munkájának kritikája* volt. Még a legharciasabb ellenzéki párt, a Zsidó Állampárt szónokai is elismerték munkája eredményességét, főképen a *bevándorlás terén.* Az Állampárt és a Weltverband is (klál B.) támadták azonban a szervezési és propagandamunka elhanyagolása miatt, az egész munkát a bürokrácia fojtotta meg és nem sikerült a nép széles rétegeit a szervezetbe bevonni. Különösen a Zsidó Állampárt hívei hangsúlyozták, hogy a jelentős gazdasági pozíciók ellenére a Világszervezet politikai befolyása nem nőtt és ez — szerintük — *főleg annak tulajdonítható, hogy*

az Executive nem demonstrált a zsidó állam gondolata mellett.

Sok kritikában részesült a kormánypárt majorizáló törekvései miatt is. A *totalitásért* való küzdelem a munkásság részéről — mondotta *Stridar* — okozta a revizionisták kilépését is. Ma az E. J. H. (munkáskoalició) rendelkezik a hachsara, alija intézése fölött, a többi pártoknak ezekre a nemzeti munka szempontjából oly lényeges tényezőkre alig van befolyásuk. Sok támadás érte a *Hisztadrutot* (szakszervezetet) is, amely lehetetlenné teszi egy általános–cionista, nemzeti alapon álló munkásság kialakulását. A szakszervezet, amelynek kétségtelenül *pártonkívülinek* kellene lennie, hatalmas gazdasági pozícióját politikai helyzetének erősítésére használja fel. Ugyancsak a *Weltverband* hányta az Executive szemére a *munkások és munkaadók közti viszony rendezetlen voltát.*

Érdekes, hogy a munkás — tehát a kormánypárt is egy fronton támadta a Világszervezet pezetőségét, még pedig azért, mert *engedte háttérbe szorítani a chalucok bevándorlását a többi rétegek beözönlése mellett.* Az összes frakciók megegyeztek abban, hogy hangsúlyozták a *zsidó falu* kiépítését a *várossal* szemben.

Vihar a német transfermegállapodás miatt.

Vihart csak a *német transfer* ügye keltett a kongresszuson. Méir *Grossmann,* a Zsidó Állampárt vezére *éles szavakban ítélte el az Executive és a Hitler–kormány közt kötött transfermegállapodást. Sereni* a munkáspárt részéről azonban azzal hárította el a támadást, hogy a német zsidóság katasztrófáját nem üres politikai szólamokra használták ki, hanem konstruktív építő munkára.

Csak e megállapodás alapján vált lehetővé több tízezer német zsidónak Palesztinába való letelepítése

és erről lemondani bűn lett volna a zsidó nép érdekei ellen.

A legtöbb szónok érintette a kongresszus legégetőbb problémáját, *a Mizrachi részvételének kérdését.* Ennek a megbeszélése azonban inkább a kulisszák mögött folyt le, mint az ülésteremben. *A munkáspárt tagjai is elismerték a szombat és általában a vallás nagy kulturális és nemzeti jelentőségét,* de kifejezést adtak abbeli véleményüknek, hogy a

TAKARITÁSHOZ
RITUÁLIS HÁZTARTÁSOKBAN NÉLKÜLÖZHETETLEN A
VIM
MERT
KOSER SZAPPANTARTALMÁNÁL FOGVA MINDENHEZ HASZNÁLHATÓ.
KÉSZÜL A BPESTI ORTH. RABBISÁG ÁLLANDÓ FELÜGYELETE ALATT.
GYÁRTJA: HUTTER ÉS LEVER RT. BUDAPEST.

A M. KIR. KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL KÖNYVTÁRA

Mizrachinak nem erőszakos eszközökkel kellene eredményre törekednie, hanem felvilágosító és nevelő munkával.

Éppenúgy szükségesnek jelentette ki a munkáspárt is és az ellenzék is egy *nagy koalíción* alapuló Executive felállítását és — kivéve az Állampártot — egyformán ítélték el a *revizionisták* lépését, akik a zsidó egység és állam legfőbb híveinek jelentik ki magukat és a legtöbbet tesznek az ellen, hogy ez megvalósuljon.

Igen keveset foglalkozott az általános vita külpolitikai kérdésekkel, aminek oka, hogy ezen a területen általános megértés uralkodik a frakciók között. *Egységesen foglaltak állást a Törvényhozó Tanács ellen,* csak egy-két felszólaló beszélt arról, hogy ez a kétségtelenül szükséges ellentállás meg fogja zavarni az eddigi produktív együttműködést a mandatárius hatalommal.

A kongresszus *szefárd* tagjai felhívták a zsidó nép figyelmét a kb. kétmilliót kitevő szefárd zsidóság szomorú helyzetére Észak-Afrikában, Irakban, Kurdisztánban és Afganisztánban, *Gluska,* a *jemeniták* kiküldöttje pedig köszönetet mondott az Executivének azért, amit a jemenita zsidók érdekében tett, de további, fokozottabb tevékenységet követel ezen a téren.

Megegyezés a Mizrachi és Cionista Világszervezet között.

A legértékesebb és minden pártot összefogó felismerése az általános vitának az, hogy a Cionista Világszervezet munkájának lényege *a zsidó nép összefogása,* nem elég Palesztina-propaganda, szükség van a Világszervezet kiépítésére, a legszélesebb néprétegek bevonására. — Amint a VIII. kongresszus 1907-ben jelentette az elvi előkészületek után a praktikus Palesztina-munka megindítását, épúgy a XIX. kongresszusnak 1935-ben jelentenie kellene a népi erők egybetömörítésének tényleges kezdetét.

Legújabb jelentéseink szerint a legutolsó napokban végre

megyegyezés jött létre a Mizrachi és a Cionista Világszervezet között.

Amint a mult számunkban jeleztük, a Mizrachi bojkottálta a kongresszust, de miután vallási követelményeinek sikerült érvényt szereznie, újra aktív részt vesz a kongresszus munkájában, kiküldi megbízottját a kongresszus elnökségébe és szónokait az általános vitába. A megegyezés valószínűvé teszi a nagy koalíción épülő Executive megalakítását is.

Terjeszd a
ZSIDO SZEMLÉT

EZ A FÖLD...

Palesztina ötven esztendeje filmen

Csak ül az ember, magafeledten, a hűvös nézőtéren, mig a hangosfilm varázsszőnyege idők és távolságok ködén át visszarepít a multba...

Egy maroknyi csapat gigászi önfeláldozó küzdelmét eleveníti föl ez a film, ami nem akar versenyre kelni a hatalmas filmalkotásokkal... Ha nincs is fantasztikus témája, meséje, — érdekesebb és izgalmasabb sok drámánál.

A holt föld életrekeltése, emberek lázas erőfeszítése, elesése a munka szörnyű harcában, — kell ennél izgalmasabb dráma?! Szakadatlan küzdelem: éghajlattal, vízhiánnyal, kígyókkal, mocsárlázzal... kell ennél lélegzetfojtóbb cselekmény?!

És nem mindennél nagyszerűbb happyend, az a pompás eredmény, ami a hősi úttörők keze-munkája nyomán fakadt a vérrel, verejtékkel termékenyített ősi föld csodálatos termései, ötven esztendő szakadatlan munkájának pompás eredménye a városok, a gyárak, a tudás házai és beton és acél, és gyapjú és az ipar nagyszerű előretörése...

Mosolygós, viruló gyermek arcok, napcsillanós leányszemek néztek le reánk a vászonról; kemény öntudatos fiatalemberek láncoló acélizmai hirdetik az uj nemzedék életerejét, megérkezését a szép, uj világnak...

*

Ez a film valóban bemutatja, rohanó, — néha szaggatottnak tünő képekben — Palesztina ördöngős életrekelésének munkával, harccal telt ötven esztendejét.

Látjuk a legelső úttörőket, amint rálépnek az ősi otthon földjére.

Látjuk, amint elültetik az első szőlőtőkét... „Hine mákom" (ime, a hely) — mondja Lubmann, az első települők vezére és a nézőtéren talán ugyanazt a meghatottságot érezzük, mint akkor, ott, az a pár egymásrautalt zsidó ember, aki az első kapavágásokat tette a keményen ellentálló, szikes, homokos földbe.

Látjuk, hogyan hal meg egy chaluc, kidölve az eke mellől és hogyan biztatja halódó társait, hogy „kadimah!" Csak előre, tovább folytatni a megkezdett munkát!...

„Én meghalok, de a föld uj életre kel!... mondja és a haldokló látomásos szavai csodálatos igazsággá válnak...

*

És látjuk a legendás templomokat, halljuk a tisebovi siralmakat a panaszfal tövén leomlott zsidók ajkáról...

Sivár, vigasztalan képek: homok, homok, homok... Meg kaktusz erdeje és sziklák, irdatlan törmelékek kietlensége.

De az izmos lankadatlan karok életre keltik a holt tájat. Boszorkányos gyorsasággal keletkeznek a virágzó telepek, ültetvények és bujnak ki a föld alól és nőnek a házak.

A viharkergette madarak kemény betonfészket raktak az uj nemzedék számára! És ahol egykor régen a sakálok üvöltése hangzott csupán, — Tel-Aviv utcáin most purim örömének szivetvidámító dalai zengenek százhuszezer nagyszerű, életkedvű ember ajkáról...

*

Ezerkilencszáztizenhét, november 2. A ború... Héberbetűs falragaszok előtt torlódik a nép... És már látjuk is a zsidó légionisták büszke seregét, halljuk a keményen egybedobbanó lábak ritmikus dobaját.

Ezerkilnecszáztizenhét novenber 2. A Balfour-deklaráció. Micsoda ujjongás, a szivek milyen mámoros zsongása!...

Látjuk az első zsidó kormányzó, Sir Herbert Sámuel fogadtatását...

Azután 1925-ben, amint megnyitják a jeruzsálemi héber egyetemet...

Egyre jönnek, jönnek, repülnek a képek....

*

Tüneményes volt a film és elragadóak a dalok. Szinte még szuggesztívebben hatott, mint maguk a képek. A közönség legszivesebben együttharsogta volna, együttdudolta volna ezeket a dalokat a filmen éneklőkkel...

Mindent egybevetve: a fim, ének, a felvételek nagyszerűsége és maga az eszme fenköltsége kiegyenlíti a film kisebb-nagyobb hiányosságait. De ezt a filmet nem is lehet, meg nem is szabad egy mértékkel mérni a többivel!...

b.

A KONGRESSZEITUNG
példányonkint is kapható.
Gondos Sándor
modernzsidókönyvkereskedésében
V., Andrássy-út 67
Ára példányonkint 60 fillér.
Teljes előfizetés P 6.50

Engel József

Még nem száradtak meg könnyeink Schönfeld József barátunk gyászos elhúnytán és a kérlelhetetlen halál már egy újabb drága barátot ragadott ki sorainkból. Elsirattuk, eltemettük és a magyar cionizmus szegényebb lett egy áldozatkész, gerinces, bátor harcossal.

Alig tíz éve annak, hogy hozzánk jött Engel József, velünk szemben álló asszimilációs táborból. Mint megtett férfiú csatlakozott hozzánk. Eszmé nénk magasztossága, törekvéseink tisztasága magával ragadta a higgadt, az életet materiális oldaláról szemlélő okos kereskedőt és Engel József nemcsak híve, hanem lelkes propagátora lett a cionista eszmének. És amint magánügyeiben mindenben az alaposság jellemezte, a cionizmusért is nemcsak lelkesedni tudott, hanem megismerni kívánta a zsidóság múltját, jelenét és az országépítés sokoldalú problémájának minden részletkérdését. Kevesen vagyunk magyar cionisták, akik annyira elmélyedtek a cionizmus irodalmában, mint Engel József és kevesen, akik annyi áldozatkészséggel igyekeztek előbbrevinni a magyar cionizmus és Erec-Izráel ügyét, mint ő.

Jószívűsége az adakozásban soha nem ismert határt és soha senki nem fordulhatott hozzá bármi igénnyel, hogy meghallgatásra ne talált volna. Jellemző volt cionista adakozására a nemes tolernciája: Ő, aki külömben intranzingens polgári elveket vallott és ellensége volt minden szélsőségnek, amikor Palesztinába készülő chalucok segítségéről volt szó, soha nem vizsgálta a chaluc pártállását. A hachsára és alija előtte szent fogalmak voltak, amelyeket minden politikumtól elvonatkoztatott.

Alig néhány évi működés után országos értekezletünk beválasztotta őt a magyar cionista szövetség legfőbb vezetőségébe, az országos intézőbizottságba, a Pro Palesztina Szövetség, a Keren-Kayemeth országos bizottságába, a Herzl-Kör a vezetőségébe. És ahová Engel Józsefet beválasztották, ott ő teljes odaadással és szigorú kötelességtudással, melyet úgy önömagával, mint munkatársaival szemben érvényesített, töltötte be a helyét.

A magyar cionista mozgalomban, mely túlságosan intellectuell irányzatú és túlságosan hajlik a doktrinerség felé, ő képviselte a leghatásosabban a józan, becsületes, gerinces kereskedő felfogását. Jószívű, engedékeny, simulékony volt, de tudott harcias, erélyes, engesztelhetetlen lenni, amikor zsidóságát, vagy a cionizmust támadták.

Őneki és drága hitvesének megadatott a nagy öröm és boldogság, hogy Erec Izráelt, amelyért küzdött és áldozott, a maga virágzásának nagy pompájában láthassa és hazajövet hirdethesse, hogy érdemes volt a szent célért dolgozni.

Egész férfi, nagyszerű zsidó volt. Halála nagy vesztesége mozgalmunknak. Barátaiban felejthetetlenül élni fog drága emléke.

Dr. Kahan Nison.

*

Engel József temetése augusztus 28-án Sashalmon folyt le óriási részvét mellett. A megrendült barátok és tisztelők hatalmas tömegében ott láttuk a Sashalmi Izr. Fiókhitközség egész vezetőségét élén **Princz** Izidor díszelnökkel, a Magyar Cionista Szövetség, a Pro Palesztina Szövetség, a Herzl-Klub képviseletében dr. **Kahan** Nisont, dr. **Patai** Józsefet, **Bisseliches** Mózest, **Elek** Szilárdot, **Bergl** Sándort, **Molnár** Gyulát, a pesti izr. hitközség előljáróját, **Alapi** Béla igazgatót, dr. **Dési** Gézát, **Gubi** Ármin vezérigazgatót, a W. I. Z. O. részéről dr. **Kahan** Nisonnét, dr. **Izsák** Edénét, **Szemere** Mórnét, **Bergl** Sándornét, és **Horváth Miksa** kormányfőtanácsost és **Tyrnauer** Samu igazgatóa.

Neuländer Jenő kántor gyászéneke után dr. **Eisenberg** Géza főrabbi magasszárnyalású beszédben méltatta az elhúnyt emberi és zsidó erényeit. Azt hihetnők — mondotta a főrabbi, — hogy nem maradt utánad kadis. De te, Engel József, két évvel ezelőtt kint voltál Erec Izráelben, vágyaid és álmaid országában és Jeruzsálemben, a Szent-Falnál mondottál kadist. Ez a kadis volt Isten nevének legdicsőbb megszentelése és ez a kadis halálod után is örökké élni fog.

Utána **Lukács** Béla, a Sashalmi Izr. Fiókhitközség elnöke fájdalomtól remegő hangon vett búcsút a sashalmi zsidóság áldozatkész nagy halottjától. A Magyar Cionista Szövetség, a Pro Palesztina Szövetség és a Herzl-Klub nevében dr. **Osztern** Lipót beszélt. A Lipótvárosi Társaskör búcsúját **Roth** Manó, a Gyógyszerészegyesület elnöke tolmácsolta.

Ezután megindult a menet a sashalmi temetőbe, hogy utolsó útjára kísérje **Engel** Józsefet. A sirnál a baráti kör nevében dr. **Scheimann** Emil mondott utolsó Isten hozzádot. Rövid ima után örök pihenőre helyezték az elhúnytat. A cionisták kadis imája és a Hatikva fejezte be a megható temetést...

Dr. Prinz rabbi ismét szónokol. Dr. Prinz Joachim, a berlini Béke-templom cionista rabbija, mint ismeretes, a hitközséggel való összeütközése óta nem prédikálhatott. A hitközség vezetőségének kifogása volt a rabbi egyik péntekesti szónoklatának formája és tartalma ellen és ezért megvonta tőle a prédikálás jogát. A hitközségnek ez a lépése nagy felháborodást keltett a beriini zsidóság körében. Többezer aláírással ellátott tiltakozó kérvénnyel léptek fel rabbijuk érdekében. A tárgyalások során a hitközség vezetői biztosították a szószék szabadságát és Prinz rabbit visszahelyezték. Az elmúlt pénteken prédikált a kényszerszünet óta először dr. Prinz Joachim. A nagy hőség ellenére is ezrével özönlöttek a templomba a rabbi hívei, hogy hosszú szünet után ismét hallhassák, amint üdvözli a szombatot.

Engel Józsefné Bäck Sarolta fájdalommal tudatja, hogy forrón szeretett férje:

Engel József

fakereskedő

folyó hó 26-án, rövid szenvedés után, 60 éves korában elhunyt. — F. hó 28-án d. u. 4 órakor helyeztük örök nyugalomra a sashalmi izr. temetőben.

Gyászolják: leánya: **Piroska**, unokái: **Gertrud** és **Anni**, testvérei, sógornői és rokonai.

Sashalom—Budapest.

Nyugodjék békében!

Minden külön értesítés helyett.

Dr. Schönfeld József emlékezete

Emlékeim Schönfeld Józsefről

Irta: BEREGI ÁRMIN

Kedves Barátom! Schönfeld József!

Eddig még nem mertem leírni egyetlen gondolatot sem rólad kedves barátom. Nagyon féltem, hogy valami súlyos feketeség rámtelepszik. Mint ott a sírnál, amikor búcsúztam tőled. Most már nagy és még nagyobb fájdalmak hömpölyögtek át a lélek mesgyéin — hiszen tudod! — és elmosták a realitás és transzcendentalitás határait: most már kezdek emlékezni rád, drága Barátom. Emlékezni arra az időre, amikor megismertelek, amikor tanácsokat kértél tőlem, az öt évvel idősebbtől, amikor egészen különös szeretettel, fogtuk egymás kezét. Jönnek az emlékek sorjába. 1904-ben egy Dohány uccai kisvendéglő külön termében láttalak először. Emlékszel! Bodroshajú, szőke vékonyság voltál. Akkor jelent meg fordításomban a „Zsidó május" és meglepetésül te szavaltad azt a hosszú, szép verset. Igen: verset szavaltál! Szépen szavaltad el... és nagyon haragudtál — de igazad volt — egy pincérre, amikor az a sörös poharakkal elcikkázott előtted. Szavalás közben is rászóltál: „de kérem... így nem lehet"... Bokor Ármin, a Zsidó Néplap szerkesztője és az égi meszelő Dömény Lajos csak bólogattak, a konyhából betóduló konyhalányok a szemüket törülték és a 18—20 éves fiúknak, a Makkabeusoknak többet jelentett a te versmondásod, mint a világ legcsodásabb művészete.

Huszonöt éve Bécsbe mentünk Herzl sírjához. Rossz bőrben voltál. „Mondja Beregi, maga féldoktor... nem vagyok én beteg?", kérdezte és már mutatta is a nyelvét és a szeme pirosát. „Csak pihenni kellene és szórakozni, menjen a Dolomitokba" mondtam én és ő ment. Azt hiszem, hogy az a Dolomiten-Ausflug volt az első nagyszerű természetimpressiója, amire olyan sok szép és fordulatos képe épült, amiket később írásaiba és beszédeibe olyan felejthetetlenül varázsolt bele.

Aztán jöttek a küzdelem évei, amik az ifjúból férfit kovácsoltak. Talán túlságosan súlyosak voltak a küzdelem kovácspörölyének csapásai. A szikrázó éles elme villanásai közé mindinkább a szarkizmus fanyarsága keveredett. A tanácskérések sűrűsödtek. Talán rejtett baj volt az oka? Csak az utolsó héten nem kérdezett semmit. Én nem tudom: elkerült engem. Titkolózott, mert tudta, hogy én nem ismertem el a panaszát és soha nem engedtem meg neki, hogy komolyan betegnek érezze magát.... Harminc éven át úgy volt helyes. A pihenés és a nemes, testi-lelki üdülés volt az ő remek gyógyszere. Harminc éven át.

Most az egyszer komolyan vették a betegségét és a komoly betegség meg is jelent. Talán tréfával kellett volna elütni a panaszát, úgy mint sokszor én. Talán egy lelkes beszélgetés, új tájak, tág láthatár és kilátás egy boldog biztonságos jövőre: inkább tudták volna életben tartani.

Én nem láttam őt betegen. Előttem úgy áll izzó gyerekes arca, amint sugárzóan verset szaval az új mirtusról, ami újra zöldel; amint képet mond arról az égő csipkebokorról, ami el nem hamvad soha. Látom, amint leül a kopott asztalhoz és centiméteres betűkkel rohantatja tollát és együltében megírja a „Zsidó Szemlét" 1912-ben. Látom, amint kitágult szemekkel nézi Herzl Tivadar döblingi sírját a szőke 25 éves férfi és érzem a keze szorítását és hallom, amint súgja mellettem: Szörnyű gondolat, hogy mi nem láthattuk az utolsó prófétánkat.

Ilyennek látlak téged Barátom! És... most tegezlek életemben először. Igen. Elmulasztottuk ezt a baráti kedvességet. Valahogyan elmulasztottuk... És elmulasztottam megmondani neked, hogy szeretlek. Barátom: ezentúl a lelkemben tegezni foglak, amint a dicső lelkeket, a nagy szellemeket szokás tegezni.

Milyen szép is elképzelni: te élsz és én tegezlek...

Jaj, dehogy.

A héber sajtó gyásza

A *Haolam*, a Cionista Világszervezet Londonban megjelenő hetilapja, a következő megemlékezést közli *Schönfeld Józsefről*, még pedig Holder-Józsefnek, a kiváló héber és jidis költőnek tollából:

„Nemrégiben húnyt el Budapesten dr. Schönfeld József, a „Zsidó Szemle" szerkesztője és a magyarországi cionista nevelő munkának egyik oszlopa. 51 éves volt, amikor meghalt, de élete értékes és jelentős munkában telt el. Hirtelen halála, nagy gyászt keltett az egész magyar zsidóságban. Az említett ujságot 25 éven keresztül szerkesztette odaadással, becsületes és tiszta szellemben. Schönfeld József éles tollú publicista volt, kinek kezében a toll támadó és védő karddá változott. Minden cikkében volt valami az ő bájos egyéniségéből és temperamentumából és abból a csodálatos szatirából, ami ezt az éles szemű, senkitől meg nem rettenő, bátorszavú írót jellemezte.

Schönfeld József az első magyarországi cionista nemzedékhez tartozott, amely több mint harminc évvel ezelőtt kezdte meg munkáját. Mily önfeláldozásra volt szüksége annak a cionistának Magyarországon, aki akkoriban hadba mert bocsátkozni az asszimiláció ellen! Az ifjú Schönfeld a legbátrabb harcosok közé tartozott, akik lelküket arra szánták, hogy álljják a harcot külső és belső ellenséggel szemben egyaránt.

Mikor megváltoztak az idők és a zsidó hitközség elöljárósága letért egy kevesett ama merev közöny útjáról, amelyet eddig a zsidó nemzeti gondolattal szemben éreztek, termé-

Gondoljatok
A Dr. SCHÖNFELD JÓZSEF
KEGYELETI AKCIÓRA!
Befizetések a Belvárosi Takarékpénztárnál 1,941 sz. csekkszámlára.

szetesen Schönfeld volt egyike a legelsőknek, akit a hitközség képviseletébe választottak. Kedves egyéniségét ott is mindig szeretettel és tisztelettel fogadták.

Sok érdeme volt Schönfeldnek a héber és Jidis irodalom Magyarországon való terjesztése körül is. Ujságában arra törekedett, hogy a két irodalom termékeinek legjavát magyar fordításban közölje. Két évvel ezelőtt volt először — és sajnos utoljára — Erec Izraelben. Mintha újjászületett volna! Telve örömmel és ifjú erővel járt közöttünk. Megvalósult ifjúságának álma, amely mindig ott lebegett arcán. Látta vágyainak földjét szemtől szembe és boldogságának nem volt határa. Utibenyomásait lapjában közölte. Legutolsó napjáig nem vesztette el kedélyét, ifjú energiáját és álmait. — És mi nem tudtuk, ő sem tudta, hogy rákbetegsége hatalmas pusztítást vitt véghez testében. Hirtelen távozott el tőlünk és mi mindnyájan megtörve állottunk sírjánál.

Részvéttáviratok

Főszerkesztőnk elhúnyta alkalmából táviratilag a következők fejezték ki részvétüket: Stern Samu m. kir. udv. tanácsos, a Pesti Izraelita Hitközség és az Országos Iroda elnöke és neje, báró Hatvanyi Bertalan, Katona Gyula igazgató és neje, dr. Hajdu Miklós vezérigazgató, Alapi Béla, a Belvárosi Takarékpénztár ügyvezető igazgatója, Szoffer József főgondnok, Porgesz József, a Pesti Chevra Kadisa elnökhelyettese, dr. Dési Géza országgyűlési képviselő, Fürst György vezérigazgató, Bakonyi László, az Országos Iroda főtitkára, Budai Izraelita Nőegylet elnöksége és választmánya, Schwartz Andor hitközségi elnök (Battonya), Cionista helyicsoport Miskolc, Brüll Alfréd elnök, dr. Durchschlag István battonyai főrabbi, dr. Kahan Nison ügyvéd, dr. Rakonitz Dezső ügyvéd, óbudai Freudiger Lipótné, dr. Kende Ernő ügyvéd és neje, Bánó Dezső kormányfőtanácsos és családja, Weiss D. Ezra bankigazgató, Farkas Tibor nagykereskedő és neje, Steiner József gyáros (Kapuvár), Singer Lázár gyáros és neje, Bloch Sándorné, Ungerleider Mór vezérigazgató és neje, Willi Fischer vezérigazgató és neje (Wien), Székesfehérvári Izr. Ifjúsági Egyesület. Azonkívül levélben fejezték ki részvétüket Szántó Jenő, a Magyar Izraeliták Országos Irodájának alelnöke és dr. Löwy Károly, a székesfehérvári izr. hitközség elnöke.

A NYILASKERESZTES IFJAK — akik nyilván éretlenségük jelképéül viselnek zöld inget — tüntettek a Palesztina-film ellen. Bűzbombákat hajigáltak, ordítoztak, végül „Bátorság!" felkiáltással gyáván meglógtak a felelősségrevonás elől. Szóval az egész tüntetés a szokásos módon folyt le. Mi nem igen tudunk az ilyen zöldinges ifjak gondolkodásának rejtelmeibe behatolni, ezért csak találgatásokra vagyunk utalva a tüntetés indokai felől. Lehetséges, hogy a pozitív építőmunka, amelynek valóságos apotheozisa a film, ingerelte tüntetésre a lobbanékony zöldinges ifjakat. Az „Uj Magyarság" munkatársát, akit igazán nem lehet filoszemitizmussal vádolni, „egyszerűen lenyügözte a makkabiták lendülete és kitartása", a zöldingesek azonban hajthatatlanok: őket nem lehet csak úgy egyszerűen lenyügözni, számukra a zsidó egyformán gyűlöletes, ha üzletet köt, vagy ha követ tör és sziklákat robbant a sivatagban. De lehetséges, hogy a héber nyelv bőszítette fel a zöldingeseket. A németül vagy angolul beszélő filmek ellen csodálatosképen még sohasem tüntettek. Pedig ha meggondoljuk, erre jóval több okuk lenne. Elvégre is, ha már abba nem tudnak belenyugodni a zöldingesek, hogy egy palesztinai zsidó film nem beszélhet hottentottául, hanem kizárólag héberül, legalább azért illenék tiszteletben tartaniok a héber nyelvet, mert Jézus Krisztus is ezen a nyelven beszélt s a kereszténység alapját megvető tanításait is ezen a nyelven foglalták először írásba...

*

DÉSI GÉZA FEJÉT követeli 600 zsidó ügyvéd a hitközségtől — olvassuk a „Társadalmunk"-ban. — Ez a követelés persze csak képletes, a 600 zsidó ügyvéd csak Dési Gézának a hitközség elöljáróságából való eltávolítását követeli, még pedig azért, mert Dési egy nagy feltűnést keltett nyilatkozatában helyeselte a zsidóellenes ügyvédi javaslat intencióit. Nos, mi a hitközség vezetőségének bölcs belátására bízzuk, hogy miképen fog dönteni a 600 zsidó ügyvéd figyelemreméltó beadványa fölött. A magunk részéről azonban határozottan imponálónak tartjuk Dési Géza állásfoglalását az ügyvédi javaslat kérdésében. Ne méltóztassanak csodálkozni! Dési Gézát tudvalevően elejtette a Gömbös-kormány. Megfosztotta a biztos mandátumot jelentő listavezetői jelöltségtől s ezzel megfosztott bennünket annak a lehetőségétől, hogy Dési parlamenti beszédeinek tirádáiban gyönyörködhessünk. Dési azonban nem hajlandó észrevenni a kormány félreérthetetlen gesztusát és a parlamenten kívül, levitézlett politikusi minőségében is igyekszik olthatatlan szerelméről és ragaszkodásáról biztosítani a kormányt. Még egy antiszemita tendenciájú törvényjavaslat sem ingathatja meg a kormány iránti hűségében. Keresztény és zsidó ügyvéd egyaránt elítéli a javaslatot, Dési el van tőle ragadtatva. Imponáló ez az elragadtatás! Jutalmul igazán megérdemelne érte egy icipici mandátumot. Bár amilyen önzetlen férfiúnak ismerjük Désit, meg vagyunk győződve róla, hogy nem a mandátum reményében rajong az antiszemita törvényjavaslatért. Furcsa paradoxon mindenesetre, hogy egy zsidó vezéregyéniség helyesel egy antiszemita törvényjavaslatot. Ugylátszik, Dési szereti a paradoxonokat...

*

A LUZERNI VILÁGKONGRESZSZUSSAL Magyarországon csak két lap *foglalkozik behatóan: a „Zsidó Szemle" és az — „Uj Magyarság". Rajniss Ferenc reformképviselő indított el benne érdekes, tárgyilagosságra törekvő cikksorozatot a cionista világkongresszusról. Amennyire szomorú, hogy az úgynevezett liberális lapok vagy elhallgatják, vagy nyúlfarknyi kommünikékben emlékeznek meg a zsidóság sorsdöntő problémáit tárgyaló kongresszusról, annyira érthető, hogy miért érdeklődik az „Uj Magyarság" olyan melegen a cionizmus iránt. Az éhes disznó makkról, az „Uj Magyarság" viszont arról álmodik, hogy a cionizmus majdan a magyar zsidók nagy tömegét is kivezeti Palesztinába. Persze ez a „Wunschtraum" mitsem változtat azon a tényen, hogy a magyar közönség nem a zsidó felekezeti lapokból, hanem egy antiszemita lapból nyerhet csak tájékozódást a cionista világkongresszusról.*

Terjeszd a Zsidó Szemlét

A M. KIR. KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL KÖNYVTÁRA

Zsidó hajón a kongresszus felé

A zsidó tengerészet ügye a luzerni cionista kongresszus elé kerül

Tel-Avivból jelentik: a „Doar Hajom" részletes tudósítást közöl arról a konferenciáról, amelyet a luzerni cionista kongresszusra utazó palesztinai delegátusok a *„Tel Aviv"* gőzös fedélzetén tartottak a zsidó tengerhajózás kérdéséről. A megbeszélésen az összes vezető palesztinai delegátusok résztvettek, így többek között *Ussishkin, Kaplansky,* Hermann *Struck,* Aharon *Bart,* dr. *Goitein, Rosenfeld,* Jizchak *Silberschlag,* Eliezer *Steinmann, Klinoff, Coralnik,* stb.

Az értekezletet a *„Tel Aviv"* első tisztje, *Rosenthal* nyitotta meg, természetesen héber nyelven, majd *Aba Hushi* részletesen ismertette a palesztinai hajózás gyors fejlődését. Előadásából élesen kiviláglik, milyen kis mértékben részesedik a zsidóság egyelőre ebből a fejlődésből és milyen óriási munka vár még a zsidó hajózásra ezen a téren. Mint kifejtette, a palesztinai hajózás mintegy *25.000 embert foglalkoztat,* akik közül azonban *mindössze 120 zsidó,* ebből 92 „Tel Aviv" gőzösön dolgozik. 1934-ben 4 millió palesztinai fontot tett ki a palesztinai forgalomban fizetett hajójegyárak és fuvarok értéke — ebből a zsidó gazdaság mindössze 15.000 fontot kapott.

A konferencia elhatározta, hogy a zsidó tengerészet ügyét a luzerni kongresszus elé terjeszti és ezen javasolni fogják egy külön zsidó tengerészeti bizottság megalakítását, amely zsidó tengerészek kiképzésével fog foglalkozni és a zsidó közönséget Palesztinában és a gálutban a zsidó hajózás támogatására fogja felhívni.

A hajón egyébként ünnepély volt a delegátusok tiszteletére. Ezen felvonultak a hajó zsidó munkásai. *David Remes* mondott beszédett ezen az ünnepségen. „A zsidó munka az a tényező, amely a „Tel Aviv"-ot zsidó hajóvá teszi. Ez az elv uralkodik a tengeren és szárazon" — mondta beszédében, amely az ünnepség résztvevőire mély hatást gyakorolt.

Az Orthodox Országos Képviselőség elfogadta az új Kiegészítő Szabályzatot

A hazai orthodox zsidóság negyven rabbi és hatvan világi tagból álló Országos Képviselősége augusztus hó 19-én 20-án és 21-én gyűlést tartott, amelynek napirendjére az új orthodox kiegészítő szabályzat tárgyalása volt kitűzve. Megnyitó beszédében Kahan Frankl Samu elnök kiemelte az új Kiegészítő Szabályzat megalkotásának fontosságát és sürgősségét és az országos képviselőségi tagokat egységre és egyetértésre hívta fel, hogy határozataik az orthodox zsidóság eddigi tradicióinak megfelelő súllyal bírjanak. Ezután dr. Reiner Imre jogtanácsos foglalta össze részletes jelentésében az új Kiegészítő Szabályzat rendelkezéseit: kiemelve az autonómia képítésének rendkívüli fontosságát. Elnök javaslatára az országos képviselőségi gyűlés táviratilag üdvözölte a kormányzót, a miniszterelnököt és a vallás- és közoktatásügyi minisztert, akinek távirati köszönete még a gyűlés folyamán megérkezett. Az általános vita megnyitása előtt **Strasser** Salamon debreceni főrabbi mondott rendkívül hatásos beszédet az új szabályzat megalkotásának szükségességéről. Utána **Hartstein** Lajos ügyvezető elnökhelyettes részletes előadásában a történeti vonatkozású szempontokat emelte ki. **Blasz** Ede (Debrecen), **Feldmann** Mór miskolci hitközségi elnök **Korein** Dezső, **Bernfeld** Sámuel országos képviselőségi tag, **Szoffer** Jenő (Putnok), **Marton** Ig. L. (Pápa), **Weisz** Miksa országos képviselőségi tag és **Steiner** Herman (Gyömöre) méltatták a kiegészítő szabályzatot. Az általános vitát **Snyders** Bernát győri főrabbi nagyhatású felszólalása zárta le. Ezután az országos képviselőség egyhangúlag elfogadta a tervezetet a részletes vita alapjául.

A három napos tanácskozás során a legnagyobb érdeklődés nyilvánult meg a Szabályzat minden egyes szakasza iránt.

Igen hosszú vita fejlődött ki az 50. §. körül, amely előfeltételként szabja meg a hitközségi elnökök, alelnökök, templomgondnokok és iskolaszéki elnökök vallásos életmódját. Többen ugyan ezt az előfeltételt szélesebb keretekre kívánták kiterjeszteni, az országos képviselőség azonban az összes számbajövő körülmények komoly mérlegelése mellett, további kiterjesztést nem tartott helyénvalónak. Az 50. §-t tehát etekintetben változatlanul fogadta el az országos képviselőség, még pedig egyhangúlag, mert a módosító indítványok, **éppen az egységes állásfoglalás dokumentálására,** visszavonattak.

Ugyancsak deklarációban szögezte le álláspontját az országos képvieslőség azokat a megszorításokat illetően is, amelyek jelenleg az új hitközségek alakítása tekintetében fennálanak. Az országos képviselőség kimondotta, hogy etekintetben is ragaszkodik az 1871. évi alapstatutum rendelkezéseihez és **változatlanul a neolog hitközségektől való szabad különállás alapján áll.** Az országos képviselőség **a Kiegészítő Szabályzatot a részletes tárgyalás után elfogadta. Strasser** Salamon debreceni főrabbi, **Korein** Dezső és **Wertheimer Jakab** országos képviselőségi tagok felszólalása után, amelyben **Kahan-Frankl** Samu elnöknek és dr. **Reiner** Imre jogtanácsosnak az országos képviselőség őszinte köszönetét tolmácsolták: elnök meleg szavakban mondott köszönetet az országos képviselőség tagjainak áldozatos, fáradságos és értékes közreműködésükért, amellyel az új Kiegészítő Szabályzat tárgyalásában szinte kivétel nélkül részt vettek. Megemlékezett még a vasárnapi munkaszünet által érintett szombattartó kereskedőink sérelméről, továbbá németországi hittestvéreink fájdalmasan súlyos helyzetéről, végül a Palsztinában élő és szeparációjáért küzdő orthodoxia nehéz harcáról. Ezután az országos képviselőségi gyűlést szerdán éjfélkor bezárta.

PALESZTINA-MÉZ valódi garantált szentföldi
narancsvirág-méz
ne hiányozzék ünnepi asztaláról. - Eredeti csomagolásu tégelyekben napható a Keren Kayemeth Leiszraelnél, Budapest, VI., Andrássy-út 67. Telefon: 284-89, 245-75

AZ ÉN ZSIDÓSÁGOM
Dr. GOITEN ZSOLT könyve aktuális zsidó problémákat tárgyal (Zsidó kérdés, asszimiláció, pártok, zsidó nevelés, a cionizmus története stb.) **Ára: 1.50 pengő**
Kapható a szerzőnél **Ujpest, Nyár-u. 12** a pénz előzetes beküldése ellenében.

HIREK

A jeruzsálemi főrabbi Budapesten. Duschinszky volt husti főrabbi az elmult napokban Karlsbadból budapestre jött és itt két napig tartózkodott. Budapesten lakó tanítványai és hívei a Saz-Chevra helységében ünnepi vacsorát rendeztek tiszteletére, amelyen az ünnepelten kívül a budapesti orthodoxia vezetői is felszólaltak.

A revizionista világkongresszus. A „Neue Zionistische Organisation" kongresszusi irodájának jelentése szerint a Bécsben megtartandó világkongresszuson 310 delegátus és 3700 vendég fog résztvenni.

A Wizo világszervezet konferenciája Budapesten. A Wizo világszervezet, amelynek élén a világ legelőkelőbb zsidó asszonyainak sorában Lady Herbert Samuel, Palsztina első kormányzójának felesége, dr. Vera Weizmann, Romana Gordmann, Rebekka Sief, Lady Hadassa Samuel foglalnak helyet ez évben Budapesten tartja meg kongresszusát további munka és propaganda tervének megállapítására. A magyar főváros érdekes külföldi vendégeinek sorát szeptember második felében az Angliából, Németországból, Ausztriából, Csehszlovákiából, Romániából érkező Wizo delegátusok fogják szaporítani. Abban, hogy a londoni központ választása Budapestre esett, a magyarországi Wizo agilitásán kívül nagy része van a nagyszerű magyar idegenforgalmi propagandának. Az érdekesnek igérkező kongresszus, a nagy általános kérdések megvitatásán kívül természetesen a magyarországi Wizo munkájával is foglalkozni fog, különös tekintettel a vidék bekapcsolására.

A nürnbergi pártnapon zárva lesznek a zsidó üzletek. A közeledő nürnbergi nemzeti szocialista pártnappal kapcsolatban, több zsidóellenes rendelkezést adtak ki. A pártnap idején az összes zsidó üzleteknek zárva kell lenniök, nehogy véletlenül az ünnepi résztvevők ott vásároljanak. A zsidó kereskedőknek a következő felirást kell üzleteikre kiakasztaniok: zsidó üzlet! A pártnap idején zárva! A nürnbergi városi tanács olyan rendeletet készül kibocsátani, amely szerint szeptember 10-től 16-ig tilos lesz minden zsidó számára vendéglők, színházak, mozik és más szórakozóhelyek látogatása. Tekintve, hogy az ünnepségek alatt óriási tömegek lesznek a városban, a zsidóknak a főútvonalakat kerülniük kell, a villamosokon pedig a helyüket át kell adniok az árja utasoknak.

A nemzetközi nőliga a német zsidóüldözések ellen. A „Nemzetklzi Női Béke és Szabadságliga", amelynek központi irodája Genfben van, fölhívást intézett Európa nemzsidó lakósaihoz a német zsidóüldözések tárgyában. „Európa közepén — mondja többek között — pogromok folynak és a „művelt" Európa hallgat. Streicher, a „Stürmer" kiadója Hitlertől kitüntetésekben részesül és a „művelt" Európa hallgat. Hallgat, mert bűntárs. Bűntárs, mert kölcsönökkel és jelentékeny hitelekkel, árú- és nyersanyagellátással növeli Németország hadierejét és felkészültségét és ezáltal csak megszilárdítja és állandóvá teszi az ottani rémuralmat."

Kultúrelőadás Siófokon. A siófoki zsidótemplomban augusztus 15-én kultúrelőadást tartott a XI. községkerület. Gross Farkas siófoki rabbi bevezetője után Monor hitközség kiváló papköltője dr. Pfelfer Izsák tartotta meg mindvégig lebilincselő előadását a családvédelemről. Kifejtette, hogy amíg más népek ősmondái kivétel nélkül hősi harcokat tárgyalnak, addig a zsidóságé egyszerű, de mélyértelmű családi történet. A ma divatos családvédelmi szólamokkal szemben, nekünk ősi irataink pontos utasításokat adnak ebben a kérdésben. Utána dr. Winkler, nagykanizsai főrabbi hangsúlyozta, hogy nem is annyira a család-, mint inkább a gyermekvédelem a fontos feladat. Szomorú adatokat közölt a dunántúli zsidóság pusztulásáról, ahol a halálozások statisztikája duplájára emelkedett a születésekkel szemben. Mindkét előadást nagy lelkesedéssel ünnepelte siófok közönsége, köztük nagyszámmal megjelent nyaralókkal együtt.

A palesztinai méz nagyünnepeink kedvelt, hagyományos kelléke újból megjelent. A Keren Kayemeth Leisrael központi irodája a napokban 5 ládában kapot Palesztinából tiszta narancsvirágmézet, melynek színe, íze és zamata a Sáronban pompázó narancsligetek illatát hozza el a Gáluthba, hogy megédesítse új esztendőnk napjait. A palesztinai méz izléses eredeti héber nyomású tégelyekben kerül forgalomba. A Keren Kayemeth irodákban máris százával futnak be a rendelések és tanácsos már most gondoskodni az ünnepi méz-adagról. A közeli napokban már megkezdődik a méz terjesztése. Az ifjúság fel fogja keresni a zsidótársadalmat, hogy közvetítse a Szentföld üzenetét és egy tégely mézet nyújtson át. Mindenki fogadja szívesen Erec Jiszrael hirnökeit!

Mennyi zsidó van a világon? A „Living Churck" angol vallásos folyóirat a következő számadatokat közli a földön elterjedt valásokról: protestáns 169,j04.000, anglikán 37,096.000, róm. kath. 331,5000. óhitűek 144,000.000, kojtok 10,000.000, keresztények összesen: 692,400.000. — Zsidók 16,140.000 mohamedánok 209,020,000, — buddhisták 150,180.000, hinduk 230,150.000. A nem keresztény vallások hívőinek száma: 1.167,610.000-et tesz ki. Mivel az egész emberiség számát 1.860,101.000-re becsülik, tehát a világ népességének kb. egyharmad része keresztény és alig egy százaléka zsidó.

Az Izr. Szünidei Gyermektelep Egyesület ez évi gyermeknyaraltatási akciója augusztus 27-ével véget ért. Ekkor jöttek haza az utolsó gyermekcsoportok Balatonboglárról és Diósjenőről, összesen 300 gyermek. Az egyesület a nyár folyamán 601 gyermeket részesített 4—4 héten át üdülésben. Az orvosi bizottság megállapítása szerint rendkívüli jó hatást gyakorolt az üdülés a gyermekekre, aminek legbiztosabb kifejezője a súlygyarapodás volt. A nyaraltatás igen nagy anyagi áldozattal járt és dacára a nemesszívű pártfogóknak és támogatóknak, az egyesület az ehhez szükséges összeget kellő időben nem tudta előteremteni, miért is kénytelen volt hitelt igénybe venni. Ezúton is kérjük a nemesszívű pártfogókat, hogy adományaikat az egyesülethez juttani szíveskedjenek. Adományok küldhetők az Angol-Magyar Bankhoz, a Magyar Általános Hitelbankhoz vagy e lap kiadóhivataához.

A Magyar Cionista Szövetség budapesti választmánya f. hó 26-án rendes ülést tartott. Dr. Miklós Gyula, a Szövetség elnöke megnyitójában kegyeletes szavakkal emlékezett meg a cionista mozgalom régi kiváló vezetőtagjának, Engel Józsefnek elhunytáról, amelyet a választmány tagjai állva hallgattak végig. A választmány az elhunyt érdemeit jegyzőkönyvileg örökítette meg. A folyó ügyek letárgyalása után a választmány megerősítette az Intéző Bizottságnak a Betár felfüggesztését elrendelő intézkedését. A közgyűlés időpontjának megállapítása és a Jelölőbizottság tagjainak megválasztása szerepelt még a tárgysorozatban.

Ismeretlen Maimonidesképet fedezett fel Umberto Cassuto professzor, a római egyetem héber nyelvtanára. Az eddig ismeretlen kép a 15. századból származik, művészi szempontból is igen nagy értékű festmény, amely Maimonidest keleti ruházatban ábrázolja.

Előkészítő tanfolyam a főünnepekre. A pesti izr. hitközség elöljárósága Wesselényi ucca 44. sz. alatti elemi iskolájában felnőttek részére ingyenes tanfolyamot nyit, amelyen a résztvevőket az ujévi és engesztelőnapi istentiszteletre előkészítik. Jelentkezés szeptember hó 2-ától minden hétfőn és csütörtökön a tanfolyam helyén este háromnegyed 7—8 óra között az I. emeleti természettani teremben az ott tartózkodó vallásoktató úrnál. A tanfolyam résztvevőket megismertetik nemcsak az ünnepi, hanem az egész évi imarenddel is. A héberül gyengén, vagy egyáltalán olvasni nem tudók a tanfolyamon folytatólag a főünnepek után is ingyenes vallásoktatásban részesülnek.

Tíz millió láda palesztinai citrus-termés. A Palesztina kormány mezőgazdasági osztályának jelentése szerint a citrus-termények állapota javult, ebben az évben 8,500.000 láda narancs és 1,500.000 láda graje-fruit termést várnak.

Bar-Micva. Dr. Farkas József főrabbi és neje unokájának Drechsler György Oszkárnak bar-micva ünnepélyét szeptember 7én d. e. 10 órakor tartják meg a Páva pccai templomban.

A Palesztinakormány szubvenciója a zsidó nevelés és szociális intézmények számára. A Palesztinakormány összesen 51.944 fontot fog a zsidó nevelő, egészségügyi és szociális intézmények rendelkezésére bocsátani. A zsidó népiskolák 36.000 fontot kapnak, 8000 fonttal többet, mint a mult évben. 5841 font támogatásban részesül a telavivi kórház. 4300 fontot engedélyeznek a Kupath-Cholim kórházának építésére Petach-Tikvában.

A zsidó tanulók számának csökkenése Poroszországban. A porosz közoktatásügyi minisztérium jelentése szerint a zsidó tanulók száma 1932-től 1934-ig 21.060-ról 16.331-re csökkent.

Tűzoltóünnepség Gyöngyösön. Fényes ünnepségek között tartotta meg a Magyar Országos Tűzoltó Szövetség ez évben 25-ik kongresszusát városunkban. Az ország 64 helyéről összesereglett tűzoltók versenyei előtt és után f. hó 18-án és 20-án a vallásfelekezetek templomaiban ünnepélyes istentiszteletet tartottak. A Statusquo Izr. Hitközség templomában, ahol dr. Erdélyi Ernő orsz. tűzoltó főparancsnok és a többi tűzoltó testületek, élükön parancsnokaikkal, nagy számban megjelentek, mindkét alkalommal dr. Jakab Jenő rabbi mondotta az ünnepi beszédeket. Szónoklataiban arról a szent feladatról és magasztos munkáról szólott, amelyet a tűzoltók önzetlenül, szeretetből és tiszta altruismusból embertestvéreik javára kifejtenek.

Ezerkétszáz zsidó egyetemi tanárt űztek ki Németországból. Nemrégen tartottak Oxfordban konferenciát az egyetemi szabadság védelmére. Prof. Lascelles Abercrombie beszélt a német egyetemi tanárok és docensek kétségbeejtő helyzetéről. Normann Bentwich referátumában fölemlítette, hogy a Hitleruralom 1200 nemárja egyetemi tanárt és docenst üzött el hazájából.

Csecsemő-, gyermekgondozó és ápolónői tanfolyam. A Pesti Izr. Nőegylet által fenntartott tanfolyam IV. évfolyama f. é. szeptember hó 15-én kezdődik. Felvétetnek 18—30 év közötti feddhetetlen előéletű izr. vallású, intelligens, egészséges leányok és gyermektelen asszonyok, akik minimálisan négy középiskolát végeztek. Árvaleányok, magasabb előképzettségűek és németül is beszélők a felvételnél előnyben részesülnek. A tanfolyam célja, hogy az intelligens középosztály leányainak elhelyezkedési lehetőséget nyújtson. Az egy évig tartó tanfolyam elvégzése képesít gyermekkórházi- vagy szanatóriumi ápolónői működésre, gyermekotthonok vezetésére, esetleg szociális munkára és főként, hogy mint képzett nurse-ök, csecsemőgondozónők — leendő „Weiss Alice-nővérek" — magánházakban alkalmazást nyerhessenek. A felvételért szeptember hó 15-ig a Pesti Izr. Nőegylet elnökségéhez címzett kérvényben kell folyamodni. Melléklendők: születési-, erkölcsi- és orvosi bizonyítványok. Azoknál, akik már más pályán működtek, eddigi alkalmaztatásukról szóló bizonyítványuk. A kérvények a „Csepeli Weiss Alice" gyermekágyas otthonba küldendők. (V., Bókay tér 4.) Ugyanott személyesen jelentkezhetnek hétköznapokon d. e. 9—10 óra között a tanfolyam vezetőjénél: dr. Fischerné Bán Ilona dr. kórházi főorvosnál. A növendékek kötelesek az intézetben lakni, de budapestiek — kivételes méltánylást érdemlő esetekben — mint bejárók is felvétetnek. Az ellátásért járó minimális önköltségi díjat meg kell fizetniök.

A **Magyar Cionista Szövetség** ezidén is megrendezi *nagyünnepi istentiszteleteit.* Jegyek már most kaphatók: *Gondos Sándor* modern zsidó könyvkereskedésében, Budapest, VI., Andrássy-út 67. — Telefon: 284-89.

A **Lloyd Triestino Tengerhajózási Társaság** újabban a rendszeres heti palesztinai járatain felül, a Gerusalemme, Galilea és Palestina 12.250 tonnás gyorshajókon kívül, a megnövekedett forgalomra való tekintettel, még a Triestből és Genovából felváltva hetenként induló pompás egyiptomi luxushajóit, az Ausoniát és Esperiát is a palesztinai forgalom szolgálatába állította és a Jewish Agency londoni központjával való szerződése alapján a certifikáttal rendelkező palesztinai utasok részére a hajójegyárakat a legnagyobb mértékben mérsékelte. A palesztinai hajók két osztállyal rendelkeznek, I. és turistaosztállyal. A turistaosztályon is kizárólag két- és négyágyas nagy, szellős kabinok vannak, amely kabinokban a hajójegy ára, certifikáttal rendelkező utasok részére, bőséges választékos, szigorúen rituális ellátással együtt P 125.50. Bármilyen felvilágosítással az okmányok, útlevél és vizum beszerzése tekintetében díjtalanul készséggel szolgál és eljár a társaság budapesti irodája: VII., Thököly út 2.

Imakönyvreform Palesztinában? Ittámár ben Avi, az ismert héber ujságíró, Eliezer ben Jehuda, az újhéber nyelv megteremtőjének fia felhívást intézett Palesztina rabbijaihoz, amelyben követeli a „zsidóvallás renaissance-mozgalmát" Erec-Izráelben. Hangsúlyozza a sziddur (imakönyv) reformjának szükségességét főképen abból a szempontból, hogy közelebb hozzák a mai élethez és többet vigyenek bele a Bibliából. Nem olyan reformokat kíván az ifjú Izráel — írja — amely a zsidóságtól elvisz, hanemcsak az elavult dolgok eltörlését.

Mikvé-Izráel gazdasági iskolájának 65 éves jubileuma. Most ünnepelte a Mikvé-Izráeli mezőgazdasági iskola fennállásának 65. évfordulóját. Az ünnepélyen résztvett Hall, a kormányzó helyettese is, aki külön beszédben méltatta az iskola jelentőségét és bejelentette, hogy a kormány 4500 font támogatást szavazott meg az iskola kiépítésére.

Bar-micvah a Mayer családban. Mayer Ignác, a magyarországi mizrachi illusztris elnökének és nejének fia, Joszef Zwi az elmult szombaton volt barmicva a balatonfüredi templomban A bar-micva ünnepélyt, amely nagy és előkelő közönség jelenlétében zajlott le, délután salesüdesz követte. Itt Goldstein Ezra balatonfüredi, Pressburger Áron bonyhádi, Silberstein Dávid váci főrabbik és dr. Deutsch Adolf iskolaigazgató intéztek buzdító szavakat az ifjúhoz, akinek remek charifusz és magidusz drosója nagy tetszést aratott a megjelentek előtt. Az ünnepélyen ott voltak többek között, a Mayer család tagjai teljes számban, továbbá dr. Richtmann Mózes tanár, dr. Pfeifer Izsák monori és dr. Winkler Ernő nagykanizsai főrabbik és a balatonfüredi hitközség vezetősége Oblath elnökkel az élén.

Az **„Áhávász Réim" Országos Felebaráti Szeretet Egylet** céljaihoz híven foglalkozik a székesfőváros közkórházaiban fekvő betegek testi és lelki gondozásával. Legutóbb Budapest székesfőváros Szent István és Horthy Miklós Őfőméltósága nevét viselő Maglódi úti kórházakban dr. Farkas József rabbi-lelkész, Guttmann Mór, Lilienthal Ernő és Hübsch Alfréd titkár tettek beteglátogatást, a betegek örömmel és lelki megnyugvással fogadták a lelkészi vigasztaló szót, a beteglátogatást és a szeretetadományok átnyujtását. A zsidóbetegek idegen környezetben sokszor magukra hagyatva vannak és így sok esetben érdemesek arra, hogy a zsidó hittestvérek támogató figyelme feléjük irányuljon.

Egy modern Don Juan utolsó szerelmi kalandja: „Barcarola" (Gustav Fröhlich, Lida Baarowa) és a „Divatkirály" (Dorit Kreysler, Hörbiger Pál) c. vígjáték, valamint Fox- és Magyar Világhíradók a (VI., Nagymezőu. 8.) Tivoli filmszinházban.

A Keren Hajeszod 800.000 fontja. A Keren Hajeszod vezetősége a napokban szerződést kötött 42 kolóniával, amely szerint abból az 1,250.000 fontból, amit a Keren Hajeszod e kolóniákba belefektetett, a kolóniák 800.000 fontot visszafizetnek. A fizetéseket már most megkezdik.

Leon Blum, a Jewish Agency tanácsában. Leon Blum, a francia szociáldemokrácia vezetőjét ismét beválasztották a Jewish Agency tanácsába, mint a francia nemcionista zsidóság képviselőjét.

140.000 zsidó szejm választó Varsóban. A varsói városházában most fügesztették ki a legközelebbi szejm választók névjegyzékét. Ezekből kiderül, hogy 141.779 választásra jogosult zsidó van. Különben Lengyelország cionista szervezetei elhatározták, hogy nem vesznek részt a választásokon, mivel az uj választási rendelet erősen csökkenti a zsidók jogait.

Terjeszd a ZSIDÓ SZEMLÉT

A Magyar Cionista Szövetség Országos Intéző Bizottsága és budapesti tisztikara

jelentése az 5695. (1934-35. évről)

A sors kifürkészhetetlen akarata folytán ez évben dús aratása volt a halálnak a magyar cionista táborban. Rövid időközben anyaegyesületünk választmányának három kiváló tagját szólította el tőlünk. Elvesztettük a magyar cionizmus büszkeségét, *dr. Schönfeld Józsefet*, legnagyobb harcosunkat. Nem sokkal azután választmányuk régi, kiváló tagja, *Vajda Alfréd* hagyott itt bennünket és a közgyűlés előtt alig néhány héttel a cionista gárda lelkes, régi tagját, *Engel Józsefet* vesztettük el. Tagjaink elvesztése pótolhatatlan veszteséget jelent számunkra és emléküknek mindenkor kegyelettel adózunk.

Általános helyzetjelentés.

Az elmult évben a magyar cionizmus tovább haladt azon az úton, melyet maga elé tűzött. Magyarországon a cionista munka — közismert nehézségek dacára — megállapíthatjuk, hogy ebben az évben a magyar zsidó tömegek megnyerése a cionista célkitűzések számára úgy a fővárosban, mint a vidéken az elmult évekénél jelentősebb volt. A magyar zsidó tömegek, amelyek eddig eszméink elől elzárkóztak, a tények ereje által meggyőzetnek, hogy a zsidó nép számára ma egyetlen járható út a cionizmus. A palesztinai országépítés hatalmas méretű fellendülése egyrészről, a galut országainak jelenségei másrészről önmagukban véve is meggyőzően bizonyítják a cionizmus igazságait, a nemzeti otthon felépítésének szükségességét. Hogy a magyar cionizmus a legutóbbi évben menynyire megerősödött, tapasztalhattuk abból a nagyfokú érdeklődésből, amely megnyilvánult előadásainkon és egyéb rendezvényeinken és kitűnik általános „ügyfél"-forgalmunkból.

A budapesti anyaegyesület működése.

A budapesti anyaegyesület Tisztikara és az Országos Intéző Bizottság azonos volt. A Szövetség elnöke ifj. *dr. Miklós Gyula*, ügyvezető-elnöke *dr. Fried Frigyes*, az Intéző Bizottság tagjai: *Braun Albert, Epstein Ákos, dr. Jordán Lajos, dr. Izsák Ede, dr. Lantos Tivadar, Márer Arnold, Pollák Ernő, dr. Rajka Ödön.*

Berend Pál január 1-én a Szövetség főtitkári tisztségétől megvált és ettől az időtől ezt a tisztséget dr. *Buk Miklós* tölti be.

Az Intéző bizottság hetenként tartott ülést; választmányi ülést ebben az évben hatszor tartottunk. Ezen a helyen kell megemlékeznünk választmányunk azon tagjairól, akik az elmult év folyamán Erec Izraelbe költöztek: *Fried Hermina*, a KKL és a Wizo kitünő vezetője, *Fuchs József*, a Hechaluc Haklalcioni vezetője, *Spielberger József* és *Herskovits Ernő*, a Mizrachi szakosztály vezetőtagjai, *Eisdorfer Andor*, a Pro Palesztina Szövetség és a Keren Hajeszod titkára és felesége távozott el közülünk.

Az Országos Értekezlet által kijelölt tagszerzés-propaganda hónapok igen eredményesek voltak. Budapesti tagjaink száma az elmult évben 351-el növekedett. Tagjainkkal élénk összeköttetésben állottunk, tisztviselőink tagjainkat meglátogatták és a közvetlen érintkezés útján is igyekeztek a kapcsolatot kimélyíteni.

Fontosnak tartottuk, hogy tagjaink ne csak egyénileg tartsanak fenn egymással cionista kapcsolatot, hanem 20—25 létszámú *munkacsoportot* alkotva, zárt egységben álljanak a csoport egy vezetője által Szövetségünkkel kapcsolatban. — Munkacsoportjaink elvbarátaink lakásán, részben Szövetségünk helyiségeiben tartották meg kéthetenként összejöveteleüket, az összejöveteleken megbeszélték a mozgalom eseményeit és megvitatták a cionista eszme előbbreviteléhez szükséges módozatokat. A munkacsoportok bevezetése egyúttal klub-estéink megszervezésére is útmutatásul szolgált.

Az Izraelita Országos Gyűlés.

Az elmult évben tartották a magyarországi kongresszusi hitközségek korszakalkotó alkotmányozó gyűlésüket. A Magyar Cionista Szövetség tudatában annak, hogy az új kor új követelményeket állít a magyar zsidóság elé, szükségesnek tartotta, hogy ezen gyűlés elé módosító javaslatokat terjesszen. Ezek a javaslatok a következők voltak: 1.) Titkos, arányos, lajstromos választójog. 2.) A Palesztina-építő munka anyagi és erkölcsi támogatása, továbbá a hachsarák és alija támogatása, az élő héber nyelv, valamint a jelenkori zsidó kultúrának tanítása. 4.) A zsidó ifjúság átrétegeződése, e célra megfelelő intézmények és kiképzőtelepek létesítése. A Magyar Cionista Szövetség az egész magyar

---

Meghivó

a **Magyar Cionista Szövetség** budapesti anyaegyesületének évi rendes

közgyűlésére,

amelyet *1935 szeptember 7-én*, szombaton este 8 órakor, határozatképtelenség esetén **szeptember 15-én**, vasárnap délelőtt 10 órakor saját helyiségünkben: **Budapest, VI., Andrássy-út 67., I. em.** tartunk meg.

1.) Elnöki megnyitó.
2.) A választmány jelentése az elmult évi működésről.
3.) A zárszámadás és költségvetés előterjesztése.
4.) A számvizsgáló-bizottság jelentése.
5.) A jelentések feletti vita.
6.) Felmentvény a tisztikar, a választmány és a számvizsgáló-bizottság számára.
7.) Beérkezett indítványok.
8.) A jelölő-bizottság javaslata.
9.) A tisztikar megválasztása.
10.) A jövő évi munkaprogram.
11.) Zárszó.

Az alapszabályok 10. §-a értelmében a közgyűlésen az egyesület minden tiszteletbeli-, alapító- és rendes tagja — feltéve, hogy legalább egy félévi tagsági díját már lefizette és az előző évi tagsági díjjal nincs hátralékban — megjelenhet, ott tanácskozási, szavazati és választói joggal bír.

zsidóság ügyét kívánta e javaslatokkal szolgálni. A javaslatokat kinyomattuk, a delegátusoknak elküldöttük. Mivel a budapesti vezetőségből az Országos Gyűlésnek tagja nem volt, a javaslatok egy részét vidéki elvbarátaink, más részét pedig Pro Palesztina-delegátusok terjesztették be. Javaslataink sorsa ismeretes; nem rajtunk múlott, hogy azok teljes mértékben nem mehettek keresztül. Meg vagyunk róla győződve, hogy fokozatos és határozott irányt követő munkánk a zsidó közéletben el fogja érni azt az eredményt, melyért az egész magyar zsidóság jövője érdekében dolgozunk.

Előadások és rendezvények

tekintetében az elmult év az előbbiekhez képest igen nagy haladást mutat. Kb. 40 ünnepélyt, előadást rendeztünk az év folyamán közülük néhány igen nagyszabású rendezvényünk a főváros zsidóságának tekintélyes részét mozgatta meg.

Ebben az évben volt 75-ik esztendeje annak, hogy Herzl Tivadar, mozgalmunk nagy vezére Budapesten megszületett. — Szövetségünk ez alkalomból a szomszédos országok cionista szervezeteinek, összes vidéki helyicsoportjainak, igen sok vidéki hitközség kiküldötteinek részvételével impozáns ünnepséget rendezett. Ünnepélyünk alkalmából most első alkalommal megjelentek Szövetségünk plakátjai a székesfőváros uccáin és plakátunkon rámutattunk *Herzl Tivadar* korszakalkotó jelentőségére.

Őszinte fájdalommal kell megemlítenünk, hogy az ú. n. „hivatalos zsidóság" nem képviseltette magát ezen ünnepségünkön. Sajnálatos tény, hogy még ma sem akarják elismerni *Herzl Tivadarnak* azt a jelentőségét, amely őt a zsidó történelem legnagyobbjai sorában méltán megilleti.

Monstre ünnepélyünket a Herzl szülőháza helyén álló Goldmark-teremben tartottuk meg, amelyet zsúfolásig megtöltött pesti és vidéki elvbarátaink hatalmas tömege. Az ünnepi program résztvevői: ifj. *dr. Miklós Gyula*, a Magyar Cionista Szövetség elnöke, *dr. Oscar Grünbaum*, az osztrák cionista szervezet elnöke, *dr. Patai József* főszerkesztő, *Hollán Lili* szavalóművésznő és az ifjúság énekkara.

Cionista megmozdulásunkon még soha nem láttunk olyan hatalmas tömeget, mint március 4-én, a Lloyd-teremben rendezett *nagygyűlésünkön*. Nagygyűlésünket a következő napon összeülő Izr. Országos Gyűlésre benyujtandó javaslataink támogatására rendeztük. Az a hatalmas zsidó tömeg, amely Budapest egyik legnagyobb termében szorongott, méltó kifejezője annak a nagy átalakulásnak, amely a magyar zsidóság lelkében végbemegy. Előadók voltak: ifj. *dr. Miklós Gyula*, a Szövetség elnöke, *dr. Desider Friedmann*, az osztrák államtanács tagja, a bécsi hitközség elnöke, aki „Die Kultusgemeinde, als Trägerin des jüdischen Volkswillens" és *dr. Kahan Nison*, aki „A cionizmus eredményei Palesztinában és a diaszpórában" címen tartott előadást.

Szövetségünk Herzl-termében tartottuk meg az elmult év *legnagyobbsikerű propaganda-előadását*. Dr. *Tápai Szabó László*, a „Pesti Napló" csillagos cikkeinek írója, az összes termeinket megtöltő lelkes hallgatóság előtt „A cionizmus, ahogyan én látom" címmel tartotta meg rendkívüli sikerű előadását. Az illusztris előadóban a cionizmus igaz barátját ismertük meg.

Az elmult évben ünnepeltük *a jeruzsálemi héber egyetem fennállásának 10 éves évfordulóját*. A zsidó kultúra reneszánszának világraszóló ünnepségeiből Szövetségünk is méltó módon vette ki részét. Az ünnepély előadói: *Bisseliches Mózes*, az Elnöki Tanács tagja, prof. *Donáth Gyula*, a Pro Palesztina Szövetség egyetemi szakosztályának elnöke és prof. *Guttmann Mihály*, a Rabbiképző Intézet rektora voltak. Guttmann professzor hébernyelvű előadása Szövetségünk életének kiemelkedő eseménye volt.

Chanuka-ünnepélyünk keretében ünnepeltük bensőséges meghatottsággal dr. *Schönfeld József* ötven éves születésnapját és szerkesztői működésének 25 éves évfordulóját. A sorsnak kifürkészhetetlen akarata, hogy ugyanebben a jelentésben kell beszámolni Szövetségünk e kimagasló alakjának elhunytáról. Chanuka-esténk szónokai: dr. *Miklós Gyula*, dr. *Schönfeld József* voltak. *Bornstein* főkántor, *Hollán Lili* és *Barát Endre* művészi interpretációja ünnepélyünk nagy sikerét már eleve biztosította.

Mint minden évben, úgy most is megünnepeltük *a Balfour-deklaráció évfordulóját*. Az ünnepély szereplői: *Bisseliches Mózes, Berend Pál, Kövesné Szitár Nelly* és *Hollán Lili* voltak.

A szokásos szerda esti előadásaink közül elsősorban meg kell említenünk *„A cionizmus a vádlottak padján"* című rendezvényünket, amely törvényszéki tárgyalás formájában két szerda estén-ken folyt le. Ezen előadásokon oly tömegek vettek részt, hogy már az előadás megkezdése előtt százak és százak állottak az uccán, akik nem tudtak bejutni. Ez az előadási forma igen jól bevált és a jövőben gyakrabban fogunk rendezni ilyen előadást. A vád képviselője: dr. *Nagy Lajos* székesfővárosi bizottsági tag, a „védelmet" dr. *Schönfeld József* látta el. A bíróság elnöke dr. *Jordán Lajos*, tanuk: *Beregi Ármin, Elek Szilárd* és dr. *Richtmann Mózes* voltak.

Az *ifjúság problémáival* kapcsolatban két előadás-sorozatból álló ankétot rendeztünk. *„A zsidó ifjúság problémája"* címmel báró *Hatvany Bertalan* és dr. *Rajka Ödön* rámutattak azokra a problémákra, amelyekkel ma a zsidó ifjúságnak meg kell küzdenie. *„Melyik a zsidó ifjúság igazi útja?"* címmel tartott második előadáson dr. *Halpert Salamon* tapolcai főrabbi és dr. *Strasser Pál* a zsidó ifjúság átrétegeződésével és elhelyezkedésének kérdésével foglalkozott.

„Vádak a zsidóság ellen" címmel dr. *Hevesi Ferenc* és dr. *Fried Frigyes* közreműködésével vitaestet rendeztünk.

Élő Ujság keretében tájékoztattuk tagjainkat mozgalmunk helyzetéről és Palesztina fejlődéséről. Munkatársak: dr. *Fried Frigyes* „Vezércikk", dr. *Lantos Tivadar* „A mai hitközség", *Epstein Ákos* „Irodalmi revű", *Eisdorfer Andorné* „Általános revű", *Márer Arnold* „Palesztina közgazdasága" és dr. *Buk Miklós* „Szerkesztői üzenetek".

„Mit kívánnak a cionisták az Országos Zsidó Kongresszustól?" címen tartottunk nagygyűlést az alkotmányozó Izr. Orszá-

3 SZÓ CSUPÁN
SIRKŐ
LÖWY-NÉL
BUDÁN
II, FŐUCCA 79
TEL: 51-5-81.
Külön nagy lerakat.
Alkalmi vételekből 3.
legolcsóbban, II., Zárda-u.
MARGIT-KÖRÚT SAROK

Ezüst disztárgyak
evőeszközök a legolcsóbb gyári árban
SCHLEIFER ezüstárugyár
VII., KAZINCZY-UTCA 19

gos Gyűlés összeülése előtt. Előadók: dr. *Kahan Nison* és dr. *Richtmann Mózes* voltak.

„A cionizmus világhelyzete a XIX. kongresszus előtt" címen ismertették mozgalmunk helyzetét: dr. *Oscar Grünbaum*, a zosztrák cionista szövetség elnöke, *Vermes Ernő*, az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség elnöke, dr. *Izsák Ede* és dr. *Lantos Tivadar*.

„A zsidóság útja" címen tartott igen érdekes előadást: dr. *Kecskeméti György*, a „Pester Lloyd" szerkesztője.

A fenti előadások külföldi előadóin kívül előadást tartott prof. *Klein Sámuel* (Jeruzsálem) *„Erec Izrael leghomályosabb korszakáról"* és dr. *Immanuel Olsvanger* (Jeruzsálem) *„Perez: „Die goldene Kette"* c. művével kapcsolatban a *chaszidizmusról*.

Mrs. *Bella Pevsner* tervezett előadása dr. Schönfeld József halála miatt elmaradt, helyette — fájdalom — *gyászülést* kellett tartani.

Szemináriumok.

Kitünően sikerültek szemináriumi előadásaink, amelyeket vasárnap délelőttönként rendeztünk Herzl-termünkben. Célunk az volt, hogy a budapesti zsidóságot megismertessük a cionista mozgalom és Palesztina kérdéseivel. Ezt a célunkat el is értük, mert résztvevőink rendszeres látogatók voltak, akik közül számosan léptek be Szövetségünk tagjai sorába.

Négy előadást tartottunk Palesztináról, a szeminárium keretében. *Beregi Ármin:* „A palesztinai bevándorlás lehetősége", *Elek Szilárd:* „Palesztina földje és népe", *dr. Buk Miklós:* „A palesztinai telepítés", *dr. Lantos Tivadar:* „Palesztina ipara, kereskedelme és városai" címen. Ugyancsak *négy előadás foglalkozott a cionizmus problémáival. Grünwald Méir:* „Az asszimiláció csődje", *Epstein Ákos:* „A zsidóság világhelyzete", *dr. Fried Frigyes:* „A cionista szervezet", *Marton Ede:* „A cionizmus, mint megoldás". Ezek a szemináriumi előadások igen jól beváltak és az őszi idényben meg fogjuk ismételni.

Igen fontosnak tartottuk, hogy *Budapest egyes körzeteiben is*, a zsidó nép közé menve, előadásokat tartsunk. Sajnos, sok esetben nem állott terem rendelkezésünkre és így pénzügyi nehézségek miatt csupán két előadást tartottunk az év második felében:

1.) a *Nagyfuvaros-uccai templomkörzetben* és

2.) az *Óbudai Hitközség díszteremben*.

Előadók voltak: *Székely Salamon* főig., dr. *Weinberger Lipót* főorvos, *Elek Szilárd* és dr. *Buk Miklós*.

Pestkörnyéken is több előadást tartottunk.

Ebben az évben több *társasvacsorát* rendeztünk, hogy tagjainkat ezúton is közelebb hozzuk egymáshoz és a Szövetséghez. Ezek közül különösen a Herzl-ünnepélyünket követő bankett emelkedik ki.

A *Herzl-kör* az idén is folytatta összejöveteleit és ezeken a *társasvacsorákon* a magyar cionista mozgalom legkitünőbb egyéniségei tartottak előadásokat a cionizmus aktuális problémáiról.

Ebben az évben mutatkozott be először a *Magyar Zsidó Színpad*, Ligeti József vezetésével, Herzl-termünkben.

Előadásaink előtt a hallgatóság tájékoztatására sokszorosított *röplapot* osztottunk szét „Hirek Erec Izraelből" címen, amelyben Palesztina fejlődéséről számoltunk be.

Ugyancsak előadásaink előtt *kérdőíveket* bocsájtottunk ki az elhangzott előadásokat illetően, abból a célból, hogy közönségünk esetleges kívánságait az előadások tekintetében honorálhassuk.

Mesedélutánok.

Az elmult évben vezettük be a mesedélutánok rendezését, hetenkint egyszer, szombaton délután. Mesedélutánjaink mindvégig a legnagyobb siker jegyében folytak le. Gyermekeinket megismertettük mesében, játékban és képekben az új zsidó élettel. Kontaktusba kerültünk így a gyermekek hozzátartozóival is, akik közül — megismerve munkánkat — sokan léptek tagjaink sorába. A mesedélutánokat természetesen tovább folytatjuk.

Mint rendesen, úgy az elmult évben is *templomot* állítottunk fel helyiségeinkben a főünnepek alatt, amelyet elvbarátaink zsúfolásig megtöltöttek.

Ebben az évben vezettük be az ú. n. *társasági összejöveteleket* (cirkliket). A propagandamunkának ez a módja igen termékenynek bizonyult. Elvbarátaink lakásukra barátaikat, ismerőseiket hívták meg és itt egy-egy szűkebb körben fesztelen beszélgetés formájában ismertették meg velük eszménket és mozgalmunkat.

A propaganda célját szolgálták a *röpcédulák* is, amelyeket zsidó templomok előtt nyolc alkalommal összesen 25.000 példányban osztogattunk, felhíva a figyelmet előadásainkra, rendezvényeinkre. Ez a propagandaeszköz szintén igen hatásosnak bizonyult.

Kiadványaink.

Mint minden évben, ezidén is anyaggal láttuk el vidéki helyicsoportjainkat, amelyben összeállítottuk számukra az *ünnepélyek programját, anyagát*. Az Intéző Bizottság üléseinek *jegyzőkönyvi kivonatában* tájékoztattuk budapesti és országos választmányunk tagjait az Intéző Bizottság munkájáról. Január első felében az elmult félévről *részletes beszámolót* küldöttünk tagjainkhoz és munkánk iránt érdeklődőknek. *Erec Izrael helyzetéről és az építőmunka fejlődéséről* szintén nyomtatott beszámolót küldöttünk szét. Most van sajtó alatt *„Mit akar a cionizmus?"* című brosuránk, amelynek 10.000 példányban való megjelentetése a magyarnyelvű cionista propaganda-anyagban mutatkozó hiányt van hivatva pótolni. Népszerű kiadványunk: „Mi a cionizmus?", amely 15.000 példányban jelent meg, teljesen elfogyott.

Utánpótlás.

Nagy gondot fordítunk az *ifjúsági utánpótlás* kérdésére. Ebben az évben először hívtuk össze a budapesti középiskolákban érettségizett zsidó ifjúságot, akik most kerülve ki az iskola padjaiból az életbe, kell, hogy tudomást szerezzenek a mi problémáinkról. Ezirányú propagandamunkánk is sikeres volt. A körlevelünkre számosan jelentek meg. A megjelentek közül sokan már résztvesznek az ifjúság munkájában.

Ebben az évben *szakosztályaink számát* is növeltük. Az *Iparos Szakosztály* megalakításával régóta érzett hiányt kívántunk pótolni. Felfogásunk szerint nem elégséges az, hogy a Palesztinába bevándorolni szándékozó iparos jó szakmunkás legyen, hanem szükséges, hogy ezek az iparosok cionista kiképzést is kapjanak. Ez volt a célunk a szakosztály megalakításával. A szakosztálynak, amelyet a nyár elején alakítottunk meg, már is számos tagja van, akik számára a jövő évben külön előadásokat, kurzusokat fogunk tartani. Ennek a szakosztálynak megalakítása annál inkább indokolt volt, mert a legújabb rendelkezések szerint Palesztinába csakis olyan

TÁBLA, TÜKÖRÜVEGEK ÉS TÜKRÖK
IFJ. WEISS GYULA
tábla- és tükörüveg nagykereskedőnél
BUDAPEST, V., VADÁSZ-U. 29.
Telefon: 10-1-13.

TIVOLI FILMSZINHÁZ
TELEFON 230-49. VI., NAGYMEZŐ-U. 8
augusztus 29-től csütörtöktől—vasárnapig
Gustav Fröhlich, Lidia Baarova
BARCAROLA
Egy modern Don Juan utolsó szerelmi kalandja 10 felvonásban Zene: „Hoffmann meséi" motívumainak felhasználásával: H. O. Borgmann.
Dorit Kreysler, Hörbiger Pál, Leopoldine Konstantin, Max Gülstroff, Oscar Sima, Hans Brausewetter
A DIVATKIRÁLY
Vigjáték 10 felvonásban
HIRADÓ
Előadások kezdete köznap; 4, háromnegyed 8, fél 10, vasár- és ünnepnap fél 3 órától folytatólagos
Az első előadás mérsékelt helyárakkal!
Jegyelővétel egy órával az előadás megkezdése előtt
vasár- és ünnepnap pénztárnyitás d. e. 11 órakor

szakmunkás vándorolhat be, aki tagja valamely cionista szervezetnek és cionista munkát végez. E szakosztály elnökévé a választmány *Epstein Ákost* nevezte ki. A szakosztályi titkári teendőket *Geiringer Ferenc* látja el.

Arra a nagyszámú érdeklődésre való tekintettel, amellyel nap-nap után hozzánk fordultak, Szövetségünk az ősz elején megnyitja *héber iskoláját*, amelynek vezetésére *Grünwald Méir* elvbarátunkat kértük fel. Reméljük, ez az iskola az ősszel megalakítandó *Brit Ivrit* héber szövetséggel együtt a zsidó kultúra fejlődését nagyban fogja előmozdítani.

Örömmel jelenthetjük, hogy *sékel-akciónk* ebben az évben igen szép eredménnyel zárult. A sékel-eredmény alapján a XIX. kongresszusra 3 delegátust küldhettünk ki. Az Intéző Bizottság okulva a mult tapasztalatain, mindenképen azon volt, hogy a kongresszusi választással kapcsolatos választási harcok ebben az évben elkerültessenek. Az Intéző Bizottság iniciatíváját a pártok magukévá tették és a sékeleredmények alapján amúgy is nyilvánvalóvá lett, hogy minden párt egy delegátust fog kiküldhetni és így megegyezés folytán azt az energiát, amelyet a választási küzdelembe fektettek volna az egyes pártok a közös — pártok feletti — produktív munkára fordíthatjuk. *Kongresszusi delegátusaink* a klal részéről: dr. *Lantos Tivadar*, a Mizrachi részéről: *Lindenbaum Lipót* és az Erec Izrael Haovedet részéről: *Rappaport Dávid.*

Amilyen jóleső örömmel adunk hírt a pártok lojalitásáról, annyira elszomorító tény *a revizionisták magyarországi akciója*, az Uj Cionista Szervezet megalakításával kapcsolatban. A Tisztikar az *Ifjúsági Sportszakosztálynak* (Betár) az Uj Cionista Szervezet megalakítását célzó propagandamunkáját az alapszabály rendelkezéseivel össze nem egyeztethetőnek tartván, figyelmeztetésképen az ifjúsági Sportszakosztály *működését augusztus 19-iki hatállyal felfüggesztette*, amit a választmány augusztus 26-iki ülésén megerősített.

Dr. Schönfeld József elhalálozásával kapcsolatban a Szövetség lapjának, a *„Zsidó Szemlének"* a nyár folyamán való szerkesztésére Szövetségünk Intéző Bizottsága *Bisseliches Mózes* mérnök urat kérte fel, aki ezt készséggel elvállalta és gondoskodott a lap zavartalan megjelenéséről. Munkájáért e helyen mondunk köszönetet.

A palesztinai magyar állampolgárok jogi helyzete és a Magyarország és Palesztina közötti gazdasági kapcsolatok kimélyítésének előmozdítása elkerülhetetlenné teszi *a palesztinai magyar konzulátus felállítását*, annál is inkább, mivel a legtöbb európai államnak Palesztinában konzulátusai vannak. Ezek a szempontok vezérelték az Intéző Bizottságot akkor, amidőn terjedelmes *emlékiratban* fordult a magyar kir. külügyminiszter úr Őnagyméltóságához egy, a a Palesztinában felállítandó magyar konzulátus tárgyában. Rámutatván ebben a memorandumban Magyarország szempontjából a palesztinai forgalom fontosságára. Ezen beadványunk jelenleg elintézés alatt áll s reméljük, rövid időn belül kedvező választ kapunk.

Hachsara — alija.

A magyarországi cionista mozgalomnak egyik igen fontos problémája volt a *hachsara-kérdés.* Elsőrangú kötelességnek tartottuk azt, hogy hachsarázó ifjúságunknak ne csak erkölcsileg, hanem anyagilag is segítségére legyünk. Ebből a célból alakult a mult évben báró *Hatvany Bertalan, Stern Zsigmond* és *Bisseliches Mózesné* vezetése alatt *a chalucsegítő bizottság*, amely chalucaink anyagi szükségletének a támogatásáról és az alija-költségek előteremtéséről gondoskodik. A bizottság minden tagjának ezen a helyen mondunk köszönetet.

Mozgalmunk fejlődését az érkezett *certifikátok száma is mutatja.* Az elmult félévben 40 chaluc-certifikát érkezett, amelyet a különféle chaluc-szervezetek alijázni kívánó ifjúsága között a *Palesztina Bizottság* osztott szét. A chaluc-certifikátokon kívül több *rokon-certifikát* és *iparos-certifikát* érkezett a Palesztina Hivatalon keresztül, de ugyanakkor Palesztinából közvetlenül is érkeznek itt tartózkodó rokonok számára certifikátok. Becslések szerint Magyarországról évente 6—700 személy vándorol ki Palesztinába.

Röviden meg kell még emlékeznünk Szövetségünk *pénzügyi helyzetéről* is. A budapesti anyaegyesület az elmult évben 26.000 pengő pénztárforgalmat ért el.

A magyar cionista mozgalom fejlődéséről kell beszámolnunk akkor, amidőn a *helyiségeinkben történő változásról* adunk hírt. *Gondos Sándor* modern zsidó könyvkereskedése és kölcsönkönyvtára túlnőtt azokon a kereteken, amelyeket számára a helyiségeinkben lévő bérlete lehetővé tett és új, nagyobb uccai helyiségbe költözik október 1-én. A *Palesztina Gazdasági Bizottság*, amely szerény kezdetből Szövetségünk egyik igen jelentős tényezőjévé nőtte ki magát, szintén külön helyiségbe költözött, helyiségünk felett lévő *második emeleten* vett ki helyiséget. A *Palesztina Hivatal*, amely eddig legnagyobbrészt a hivatal vezetőjének, Beregi Ármin mérnöknek lakásán intézte az adminisztratív ügyeket, október 1-től Szövetségünk helyiségében tartja székhelyét. A héber iskola is Szövetségünk helyiségében lesz.

Ifjúsági szakosztályaink számában változás nem történt. Ifjúságunk a régi keretek között általában kielégítő módon végezte munkáját. A *Wizo* fejlődése ebben az évben elég jelentős. Az idén is előadásokkal, teadélutánokkal igen sikeres propagatív tevékenységet fejtett ki. Néhány nagyobb vidéki városban új Wizo-csoportok alakultak. — A telavivi világkonferencián a magyarországi Wizo-t 2 delegátus képviselte.

Vidéki helyicsoportjaink száma ebben az évben 2-vel gyarapodott. Uj helyicsoport alakult Mezőkövesden és Göncön. Helyicsoportjaink száma: 21. Helyicsoportjaink a budapesti anyaegyesülettel való erősebb kapcsolat hiányában önmaguk erejéhez mérten fejtették ki munkájukat.

A Magyar Cionista Szövetség Országos Intéző Bizottsága és az anyaegyesület Tisztikara arra törekedett, hogy a magyar cionizmus ügyét oly mértékben vigye előre ezen a nehéz talajon, amennyire az lehetséges. Köszönetet mondunk mindazon elvbarátainknak, elsősorban a választmány tagjainak, akik munkánkat segítették, de közös ügyünk érdekében kérjük mindazon elvbarátunkat, akik a mult évben nem vették ki részüket Szövetségünk munkájából, az elkövetkező évben munkájukkal és anyagi támogatásukkal álljanak célkitűzéseink szolgálatába. Munkánkat tovább csak úgy tudjuk fejleszteni, ha a zsidó nép életének ezen komoly óráiban minden cionista tudatában van annak, hogy ő kivételesen nehéz és megtisztelő posztján áll a jobb zsidó jövő reményének.

A Magyar Cionista Szövetség
budapesti anyaegyesületének
Tisztikara és Országos Intéző Bizottsága.

Építési vasanyagok
BETONVAS
RABITZ
VASGERENDA
Betonvasárusító Vállalat, Budapest
STERN ZSIGMOND, PANNONIA-UTCA 17. SZ.
Telefon: 14-9-16.

SIREMLÉKEK
gyári előállítása
MAZZI LUIGI
VII., Garay-utca 39
Telefon: 31-4-66

Ha a Zsidó Szemlét olvasod, jusson eszedbe az előfizetési dij

A szerkesztésért és kiadásért felel: Özv. dr. Schönfeld Józsefné. Friedmann-nyomda, Kertész-ucca 20.